

Alweer Belgische mosselen

R. Coelus.
 vissersbe. 9
 8420 De Iboer

FISH & RUN 3

Is de Noordzee leeg?



Edito

Toen vzw **Climaxi** drie jaar geleden beloofde om **Het Visserijblad** wat extra-leven te geven, ging het slecht met de Belgische visserij. De visprijzen waren net naar beneden gedonderd en de brandstofprijzen schoten de lucht in. In **België** en **Nederland** gingen reders over kop, gaven ze de fakkel (al dan niet) door aan anderen. Het aantal schepen donderde naar beneden. We hebben er nu nog een zeventigtal, waarvan dertig échte Belgen.

Minder schepen betekent daarom nog niet minder visverkoop. In Nederland koos men er voor om de visserij te concentreren in handen van een aantal financieel sterke families. In België koos men voor... ja, voor wat koos men in België eigenlijk? Men koos ervoor om de veilingen aan een privé-monopolie door te sluiten en een zo weinig mogelijk opmerkelijk beleid te voeren.

Volgens sommigen leidde dit tot het compleet in mekaar stuiken van de sector. **Flor Vandekerckhove** schreef in 1995 al: *"Gezien de kleinschaligheid (...) van de Belgische vloot (...) rekening (dient) te worden gehouden met een benedengrens waaronder de huidige productiemiddelen van de nevensectoren niet meer rendabel kunnen worden aangewend."* Als je onder een bepaalde grens of schaal komt, gaat de rest naar de verdoemenis dus. Her en der was men het daar mee eens. Men vond dat er een minimumgrens was en pleitte ook hier voor afbouw. Afbouw betekende dan het uitvlaggen van schepen waarbij het vermogen (en de erbij horende quota) bij de resterende schepen gevoegd wordt. Op die manier kwam een neergaande spiraal op gang die de sector deed instuiken, zegt Flor: *"Wat voorspeld was kwam dan ook uit: scheepswerven sloten, scholen werden opgedoekt enzovoort. De voedingsbodemp waaruit vissers gerekruteerd werden (de vissersgemeenschap) droogde op. Zelfs de weinig resterende schepen vonden op den duur geen bemanning meer. Wat men vergat, is dat een almaar verder neergaande economische sector ook morele, politieke, sociale steun verliest: streekpolitici die er hun stemmen uithalen en bijgevolg een druk op Brussel zetten enzovoort. Waardoor de sector verder geïsoleerd werd, met o.a. een 'Dubai op de Baelskaai' tot gevolg."*

Raken we ooit uit die spiraal? De afgelopen jaren ging het in de sector dan toch wat beter. Betere prijzen en lagere brandstofkosten zorgden voor wat overschot en financiële ruimte om te investeren. Het ging wat beter... en opnieuw ging het in Nederland fors beter! Volgens **Mike Turenhout** van de **Universiteit van Wageningen** heeft het verschil te maken met de elektrische pulskor: *"In Nederland konden garnalen beter gevangen worden (i.t.t. de omringende landen) met hoge prijzen. De visserij met pulstechniek is in een groot deel van de Noordzee toegestaan. Deze techniek is selectiever voor tong. Nederland beschikt over zo'n 90% van de Noordzeetongquota binnen de EU waardoor deze nieuwe innovatie wel interessant is voor Nederland (minder brandstofverbruik). België heeft veel*



minder tongquotum in de Noordzee, waardoor visserij met pulstechniek minder interessant is. In andere zeeën is pulstechniek (nog) niet toegestaan. Hierdoor zijn de kosten voor o.a. brandstof hoger." Bij visserij met pulstechniek worden de kettingen (die de bodemvis doen opschrikken) vervangen door elektrische schokjes. Er is minder bodemberoering en brandstofverbruik maar er wordt efficiënter gevestigd en een aantal vroeger ontoegankelijke gebieden zijn dat nu wel. Wetenschappelijk staat men niet ver in het onderzoek naar de gevolgen voor het zeeleven. Nu Europa overweegt om de 'onthefingen' voor de elektrische pulskor terug te schroeven, zouden de vette jaren in Nederland wel eens kunnen gedaan zijn. De techniek wordt ook onder vuur genomen door de Belgische vissers en lijnvissers. *"De pulskor heeft er voor gezorgd dat de zuidelijke Noordzee leeg is,"* zeggen zij verderop in dit blad. En toch mag men Nederland dan weer niet vergelijken met België, schrijven twee **ILVO**-wetenschappers op hun beurt.

Het Visserijblad wil op die manier zuurstof geven aan de discussie. Dat is nog geen zuurstof voor de sector, maar het is er een begin van. Zo zijn er nog hoopgevende signalen: **Nieuwpoort** doet het als veiling beter en concentreert zich op korte keten en de beroepslijnvissers. Zij krijgen er goede faciliteiten en een degelijke service. Worden kleinschalige visserij en korte keten de sector waarin België kan doorbreken? Een aantal jonge mensen vinden opnieuw de weg naar de visserij.

Nu is het wachten op de Vlaamse én Belgische overheid. Wanneer komt die eindelijk uit haar kot? Wanneer gaat die de sector stimuleren? De wetten rond verplichtingen voor kleine schepen aanpassen zodat we die kunnen aantrekken? Waarom houdt die de subsidies niet binnen de sector in plaats van ze ook uit te delen tot profijt van **Colruyt** en **DEME**? Wanneer gaat die overheid het debat eens aan met de volledige sector?

Tot nu toe doet men het omgekeerde. De inleveringspolitiek is ook van toepassing op kleine sectoren en dus wordt de **Dienst Zeevisserij in Oostende** in twee gehakt en verplaatst.

Als we de visserij opnieuw willen doen groeien, zullen we moeten investeren in plaats van bezuinigen. In een Vlaanderen dat er voor kiest om een transportland te worden (met alle files en gezondheidsproblemen van dien) en productie achterwege te laten, is dit uiteraard niet evident.

Filip De Bodt • tekening Jo Clauwaert

Climaxi brengt op zijn manier verder mensen rond het onderwerp samen. Wij werkten het voorbije jaar aan een nieuwe documentaire *"Fish & Run 3"*. Ze gaat in première op 30 september in Oostende!

Is de Noordzee leeg?

Er wordt zowel door wetenschappers, sportvisseren en beroepsvisseren gesnakt naar antwoorden op die vraag. Neem de pulsvisserij: door heel veel vissers en wetenschappers omstreden, langs de kant van de overheid alleen maar voorstanders (er is immers heel veel geld ingestopt). Wetenschappers twijfelen, sommige staan er positief tegenover en zeggen dat het de meest onderzochte visserij ooit is, maar dit is enkel gericht op laboratorium onderzoek. In de praktijk is nog niets onderzocht. Over die praktijk komen steeds meer vragen. Vragen die waarschijnlijk niet beantwoord gaan worden, de praktijk zou hier de doorslag in moeten geven.

Als men over duurzaam vissen spreekt, denk ik aan de **flyshoot**. Ik heb in alle jaren op zee nog nooit zoveel visetende vogels rond een vissersschip zien vliegen, tot wel tien keer meer dan achter welk ander vissersschip dan ook. Die vogels komen echt niet voor de gezelligheid. Het discarden moet hier enorm zijn (crimineel). Soms zag ik achter een flyshooter dat de zee wit was van de dode vis, waaronder soorten die erg onder druk staan. Zelfs de duizenden vogels kregen alle dode vis niet op. Deze vorm van visserij noemt men duurzaam. Duurzaam betekent echter zo min mogelijk bijvangst en emissie.

Ik verbaas me in deze discussies vaak over bepaalde uitspraken van vissers: "Wie zorgt er anders voor de vogels?" Alsof wij er ons beroep van hebben gemaakt om de vogels te voeren.

"Wij zijn boeren van de zee, boeren ploegen toch ook hun akkers?"

Een boer ploegt een maal per jaar zijn akker, een visserman ploegt tientallen keren per jaar hetzelfde stuk zeebodembodem.

En dan nog de tranen trekkende campagne van **EMK**: een kuip ondermaatse tongetjes, die omwille van de aanlandplicht moet vernietigd worden tonen om de publieke opinie te beïnvloeden. Een aanlandplicht die bedoeld is om de vissers min of meer te dwingen technische maatregelen te nemen die de enorme verspilling aan bijvangst moet tegengaan. We worden nochtans steeds meer geconfronteerd met processen verbaal die uitgeschreven zijn omdat er gerommeld is met de maaswijdte. Men doet er alles aan om maar geen visje te missen, dus de mazen toch zo klein mogelijk te maken of te houden.

Het allermeest verbaast mij het beleid van de overheid die de vissers gaat compenseren vanwege de aanlandplicht door er quota bij te geven: een ondermijning van de eigen en Europese doelstelling.

Dan is er nog controle en handhaving die geïllustreerd wordt door uitspraken van handelaars en detaillisten: het aanbod van illegale vis is niet verminderd.

Visser, die het goed voorheeft met zijn beroep: voel u door deze tekst niet geïrriteerd!

Ger De Ruiter



VISSERSDAGBOEK

Principes hebben waarde. Zolang ze niets kosten.

Visser. Nog altijd visser. Omdat ik niets anders kan. Omdat ik niet anders kan. Omdat 'het' anders niet kan.

Zaterdag varen. Voor een **Spaanse** eigenaar van een **Belgische** firma. Met ander vistuig op langoustines. Zonder opleiding, met een minimum aan uitleg en maximale inzet. Scheepjongens komen en gaan, al vergeten voor ze zijn verdwenen.

Ik heb nooit gerekend in jaren maar heden tel ik de dagen.

Nog vijftig voor moeten willen (of kunnen) wordt of voor de eigenaar landgenoten in dienst neemt. Zoals de **Nederlandse** firma's met **Nederlanders** zee kiezen, de **Franse** met **Fransen** vaart, de **Schot...** Phah, er zijn amper voldoende Vlaamse vissers om het resterend deel van de almaar slinkende Vlaamse vloot (veel minder dan de helft) te bemannen.

Ca fait. Eerst de dagen en dan voor het geld. Tot ik genoeg heb of er genoeg van heb om de principes vanonder het stof te halen. So what. Zaterdag varen, met een schipper op zijn eerste reis, een motorist en een matroos als invallers, een andere scheepjongen, de Langen en ik. Naar een hard visserijtje. Reken op het beste, verwacht het slechtste en wees tevreden met alles ertussen. We verlangen naar het kanaal. Daar is het gewoon sjouwen in plaats van het labeur dat we nu doorstaan. Al is het koffiedik kijken naar wat de **Brexit** zal brengen. Zal het **Britse Rijk** de limieten uitbreiden tot 200 mijl zoals **IJsland** toen?

Staat ons een tongoorlog te wachten zoals de kabeljauwoorlog toen? Dekzwabbers hoeven zich niet te veel te bemoeien met besognes van hoge heren. Punt.

Als het zover komt is het voor mij gedaan. Een gans jaar op langoustines varen kan dit lijf niet meer aan. Een ganse vloot op dezelfde visgrond kan het bestand niet aan.

En dan? Wachten tot er een roze konijn uit de hoge hoed getoverd wordt? Solliciteren in het visserijmuseum?

Wachten op het **Godtschalk**?

Zo links en rechts vangt een visser aan wal iets op. Er is sprake van een recreatief vlootsegment. Er loopt een studie bij de wetenschap en er is goodwill bij betrokken instanties.

Zij zorgen voor het kader en ondersteuning. Wij zorgen voor schip en bemanning.

Het biedt perspectieven... maar is het de moeite waard om ervoor te ijveren, heeft het zin als je ziet wat er op Oosteroever gebeurt? Visserij móet weg.

Waarom spartelen tegen de champagnekaai, net alsof je tegen windmolens vecht. Wat baten hengel en haak als vis niet bijten wil. Zaterdag varen. Nog vijftig dagen.

Marnix Verleene



Gezocht: de mens achter de statistieken

In het kader van het **BENTHIS-project** ging **ILVO** (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek) op zoek naar factoren die het investeringsgedrag van reders beïnvloeden. Acht reders werden geïnterviewd over hoe ze de brandstofcrisis het hoofd boden en hoe ze de toekomst tegemoet zien. Deze studie bevestigt enerzijds wat we al wisten, anderzijds spoort ze ons aan om het gekende discours over 'niet-innovatieve vissers' te verlaten en de zaken in een ander licht te bekijken.

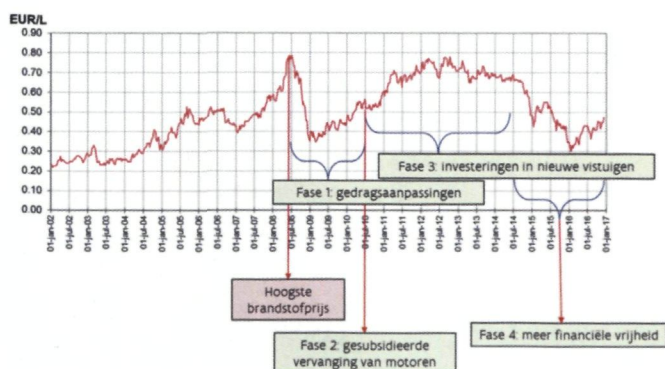
Brandstofcrisis

De Belgische visserijsector heeft er moeilijke jaren opzitten. Wanneer in 2002 de brandstofprijs gestaag begint te stijgen, krijgen reders het steeds moeilijker. In de jaren '80 en '90 werd de boomkor gezien als de beste methode om platvis te vangen en daarbij winst te maximaliseren. Nu werden er voor het eerst vraagtekens bij deze stelling geplaatst: brandstof sloppte een steeds groter deel van de kosten op, en in combinatie met tegenvallende visprijzen betekende dit een lagere omzet en zelfs verlies. In de woorden van een reder: *"Wie in die periode geen maatregelen trof om brandstofverbruik terug te dringen, vaart vandaag niet meer"*.

In 2008 bereikte de gasolieprijs op een paar maanden tijd haar hoogste peil ooit. Op dit punt was het vooral de snelheid van deze stijging die veel redereien heeft verrast, en uiteindelijk ook de das heeft omgedaan.

Tijdslijn

In de reactie op de brandstofcrisis kunnen we een viertal fasen onderscheiden. In een eerste fase zien we een combinatie van kleine ingrepen aan het vistuig (vb. kortere boomkor, lichtere kettingen) en veranderingen in gedrag. Lichter vistuig liet het toe om trager te slepen en zo brandstof te besparen. Vissers spreken over een mentaliteitswijziging: toen brandstof nog betaalbaar was, zag men geen reden om lichter te vissen – men wou zo veel mogelijk vangen. Maar nu brandstof bijna onbetaalbaar was geworden, stelde men zich tevreden met iets kleinere vangsten en probeerde men de omzet vooral te vergroten door de kosten te drukken. Deze eerste fase was zeer ingrijpend, en maakte de weg vrij voor verdere innovaties.



Vanaf 2010 maken redereien massaal gebruik van subsidies voor motorvervanging. Reders kregen de kans om hun motor te vervangen door een lichtere, met behoud van vangstrechten. Dit zorgde voor een tweede golf van brandstofbesparing.

In de periode die daarop volgt, zien we vooral investeringen in nieuwe vistuigen. Het gaat veelal om variaties op de traditionele boomkor die gepaard gaan met een verlaging van het verbruik. Gekende voorbeelden zijn de **SumWing** (sloffen vervangen door taster, vistuig raakt de bodem amper) en de **Ecoroll Beam** (sloffen vervangen door wielen, voor gebruik met kettingmat). Aankoop van deze vistuigen werd ook deels gesubsidieerd.

Pas vanaf 2014 krijgen reders terug de financiële armslag om nieuwe visgronden op te zoeken en nieuwe investeringen aan te gaan. Het gaat dan vooral om investeringen in vangstrechten (opkopen van kW's van vaartuigen die de vloot verlaten).

De economische analyses die het **ILVO** deed in het kader van monitoring bevestigen deze trends. Interessant hierbij is dat er een duidelijke daling is in het brandstofverbruik per zeedag tussen 2008 en 2011, maar dat er vanaf 2012 weer een lichte stijging optreedt. Dit is vermoedelijk te wijten aan de stabilisering van de brandstofprijzen in 2012, en een daling vanaf 2013. Ondanks een algemene mentaliteitswijziging lijken bij lagere brandstofprijzen de oude gewoonten toch terug te keren. Verder bevestigen de analyses dat het sinds 2014 beter gaat met de visserij.

"Vlaamse vissers zijn geen grote vernieuwers"

In de voorlaatste uitgave van **Het Visserijblad** (najaar 2015) stelt Oostends burgemeester **Johan Vande Lanotte** dat Vlaamse vissers *"geen grote vernieuwers zijn"*. Wie vertrouwd is met de visserij heeft dergelijke uitspraken vast wel vaker gehoord. Horen nog in dit rijtje thuis: *"Vlaamse vissers zijn conservatief"* en *"Vlaamse vissers liggen niet wakker van duurzaamheid"*.

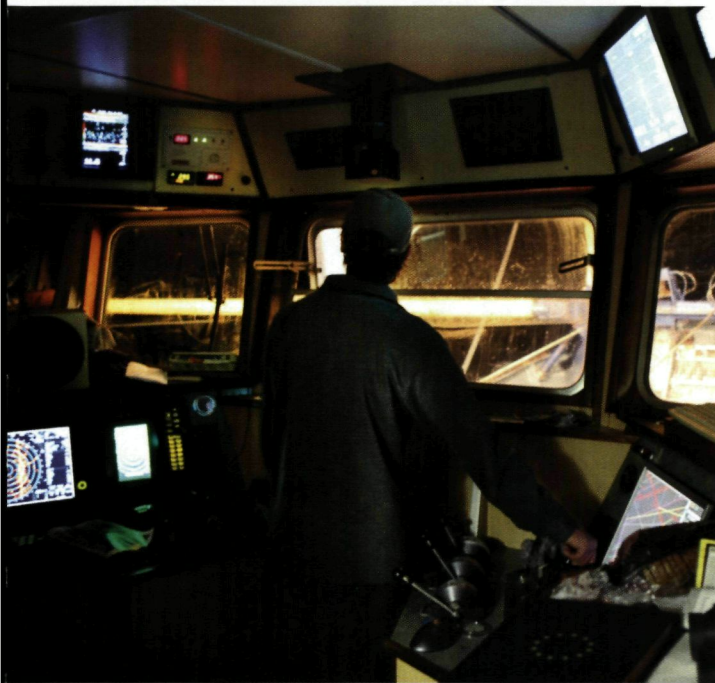
Hoewel het onduidelijk blijft waarop deze uitspraken precies zijn gebaseerd, worden ze blijkbaar erg makkelijk aanvaard en veelvuldig herhaald. Een mogelijke verklaring is dat bepaalde zaken uit een recent verleden nog steeds in het collectief geheugen zitten. Uit gesprekken met reders in de periode voorafgaand aan de brandstofcrisis bleek inderdaad dat een deel van hen (vooral oudere reders zonder zicht op opvolging) een eerder onverschillige houding aannam en het vaartuig liever zou verkopen in plaats van erin te investeren. Een andere mogelijke verklaring is de trend om de **Belgische** visserij te willen spiegelen aan de **Nederlandse**. Ondanks de vele gelijkenissen (doelsoorten, visgronden, vistechnieken) kennen ze een zeer verschillende beleids- en marktcontext, wat een hang naar de Nederlandse invulling van het begrip innovatie moeilijk en misschien zelfs contraproductief maakt.

Deze uitspraken zijn problematisch om (minstens) twee redenen. Ten eerste doen ze afbreuk aan de inspanningen die de vissers hebben geleverd om de crisis het hoofd te bieden. Innoveren is een continu proces. Innovatie is het resultaat van de keuzes die vissers dagelijks moeten maken: de keuze van het vistuig,

de visgrond en de visrichting, het herstellen van vistuigen en netten en het testen van netaanpassingen. Innovatie en beroepskennis laten zich echter niet altijd gemakkelijk meten. Uit de interviews blijkt bijvoorbeeld dat veel vissers de Ecoroll hebben aangekocht, maar later aan de kant lieten liggen omdat hij niet geschikt bleek voor gebruik op alle visgronden. Men zou dus kunnen stellen dat zowel de keuze om dit vistuig aan te kopen als om het niet meer te gebruiken getuigt van innoverend denken – ook al ontsnapt dat laatste doorgaans aan onze aandacht.

Ten tweede leggen deze uitspraken de verantwoordelijkheid voor de economische crisis in de visserij uitsluitend bij de vissers zelf. Het gevaar bestaat dat deze opvattingen een eigen leven gaan leiden en dat de echte oorzaken van de aanhoudende crisis – het wereldwijd falen van het economisch systeem en de beleidskeuzes die daarop volgden – zelfs niet in het discours opduiken.

Volgens de reders kunnen de vernieuwingen die van hen worden verwacht niet worden gerealiseerd binnen de huidige context. Met de afname van het tongquotum in de gebieden waar ze traditioneel het meeste vissen, zien de reders hun jaaromzet in het gedrang komen. Als ze hun vaardagen maximaal willen benutten, moeten ze diversifiëren. Daarbij is twinrigen op



pladijs in de Noordzee een vaak gehoord alternatief. Het probleem is echter dat de meeste vaartuigen verouderd zijn en dus zijn dergelijke investeringen niet meer rendabel. Reders dromen van moderne, multifunctionele schepen waarmee ze het jaar rond op verschillende visbestanden kunnen vissen. Binnen de visserij is er echter onvoldoende kapitaal om dit op grote schaal mogelijk te maken en **Europese** subsidies lijken er al helemaal niet meer te komen.

Waardevolle inzichten

Dit soort onderzoek is een waardevolle en noodzakelijke aanvulling op de wetenschappelijke analyses waarop het beleid wordt gebaseerd. Aan de hand van een klein aantal interviews zijn we erin geslaagd om een aantal actuele verzuchtingen te documenteren. Een goed begrip van wat de mens achter de statistieken dagelijks drijft, kan alleen maar bijdragen aan een visserijbeleid dat beter aangepast is aan de noden van wie eraan deelneemt. De reders hebben creatieve ideeën om hun sector nieuw leven in te blazen. Ze hebben net één crisis overwonnen. Met de aanlandverplichting en Brexit voor de deur lijkt het raadzaam om ze als partner nauwer bij het visserijbeheer te betrekken.

Arne Kinds en Katrien Verlé

Arne Kinds en Katrien Verlé zijn wetenschappers op het ILVO

De visserij gevangen

Collette Leger maakte een kunstwerk voor vzw Climaxi.

Werk : 0,60/0,65/1,90



De inspiratie van dit werk komt voort uit de bedenking dat de vissers gevangen zitten tussen hun werk en passie enerzijds en de alsmaar groeiende en beperkende regelgeving anderzijds. Hun creativiteit en passie voor hun beroep wordt zodanig aan banden gelegd dat ze samen met de hele visserij ten onder dreigen te gaan. Het werk is opgebouwd vanuit het beeld van de visser die zijn netten gebruikt om vis te vangen of die krabben ophaalt in kooien.

Het werk van Colette ontstaat door contact te maken met de wereld van mensen, de natuur, en met wat ik in mijn omgeving zie, hoor, voel.... Zo ontstaat er een beweging van buiten naar binnen en weer terug. Het is voor mezelf een ontdekken van mogelijkheden om dicht bij mijn innerlijke te komen en anderzijds een kans te grijpen om de kijker aan te zetten dicht bij zichzelf te komen. Met een geest die reist buiten de gebruikelijke grenzen en een aangeboren gevoel voor techniek in de vingers volg ik de structuur, de textuur, de vorm van allerlei materialen. Ik modelleer vormen en breng materialen samen tot er een nieuw geheel ontstaat en verleg zo de mogelijkheden van elk element op zich.

Colette volgde opleidingen aan de academies van Aalst, Liedekerke en Zottegem.

Ze stelde tentoon in Aalst, Lobbes, Heure, Buggenhout, Liedekerke, Hourpes en Thuin (op uitnodiging van de schilder Christian Mary).

Het kunstwerk wordt geveild op de première van Fish&Run op 30/09 te Oostende. Wie wil kan al een bod doen door te mailen naar filip@climaxi.be.

Alex Rosier

Alex Rosier is muzikant en vrijwilliger in vzw 't Uilekot





MOET ER NOG ZAND ZIJN ?

In april van dit jaar zagen we auteur **Nick Meynen** in het tijdschrift **Mo** een dossier maken over zand. Zijn stelling: zand wordt een kostbaar goed op wereldvlak. Aan de Belgische kust wordt het in elk geval niet efficiënt gebruikt. Tegelijkertijd gonst het van geruchten over eilandjes voor onze kust, problemen met de kustverdediging bij stormen, een zandmotor enz....

Vooraf in **Bredene** kennen ze er wat van. Tijdens de grote voorjaarsstorm (die er geen was) sloeg het **Noordzeewater** honderden kubieke meter zand weg. Het zand ging terug naar van waar het kwam: naar de zee. Eerder al werden alarmsignalen gegeven rond onze kustverdediging en stelden sommige studies zelfs voor om de zee wat meer haar gang te laten gaan, met het verdwijnen van een aantal dorpen en steden aan de Westkust als gevolg. Een storm van protest volgde. Burgemeesters voelden zich alsof ze daags nadien hun bevolking dienden te evacueren.



In stilte waren natuurlijk anderen al bezig met het zoeken naar oplossingen waar ze zelf meerdere stuivers kunnen aan verdienen. In 2014 liet de CEO van **DEME** in **Knack** optekenen dat het toch spijtig was dat er geen geld voorzien werd om onze kustverdediging (de duinen, dijken en zandophogingen) te verbeteren.

Eind 2016 maakte een groep bedrijven bekend werk te willen maken van een eilandengroep voor de Belgische kust. Ze denken aan een verzameling eilandjes van ongeveer 100 vierkante kilometer, die een dam moeten opwerpen tegen mogelijke overstromingen en super-stormen ten gevolge van de klimaatopwarming. Op de eilanden zou ook plaats zijn voor energieopslag en de kweek van algen of mosselen. Het daarvoor speciaal opgericht concern wil dat deze projecten opgenomen worden in het **Ruimtelijk Plan voor de Noordzee**. Dat wordt herzien in 2020. Dit ruimtelijk plan legt momenteel vast wie waar kan vissen, handelen, bouwen, waar windmolenparken kunnen enz.... De voorziene windparken op zee zijn er gekomen.

De bedrijven richtten samen de **vzw De Blauwe Cluster** op en argumenteren dat de Belgische kust in vroegere tijden altijd gefragmenteerd geweest is. Onder de deelnemers de **NV Colruyt**, **DEME**, **Jan De Nul**, **Tractebel** en **NV Vyncke**. Ze laten zich begeleiden door **vzw Zeri**, een vzw rond klimaatoplossingen. Die moet geheel een duurzame lik verf geven.

Uiteraard is er niets tegen het onderzoeken van elk idee dat de verspilling van zand kan tegengaan. In zijn artikel zegt **Nick Meynen** o.m.: *"Zandontginning aan de kust begon midden de jaren zeventig, aanvankelijk dicht bij de kust, tegenwoordig steeds verder in zee. In de eerste tien jaar ging het om een half miljoen ton per jaar, maar de stijging is exponentieel. Vandaag wordt al drie miljoen, en soms vijf miljoen, kubieke meter per jaar opgediept. De volgende 35 miljoen kubieke meter zijn al gepland. Op steeds meer plaatsen is de maximale diepte van vijf meter onder de zeespiegel al bereikt. Een zandbank voor de kust remt wel gratis en voor niets grote golven aan hun basis af voor ze naar de kust komen."*

Samen met Meynen stelt vzw **Climaxi** dat we voor initiatieven zijn die het heen en weer gerol met zand kunnen afremmen. En als we daarvoor wat eilandjes nodig hebben, dan mag dat minstens onderzocht worden.

Wanneer grote bedrijven als Colruyt of DEME zich in een ogenschijnlijk ecologisch en menslievend kleedje gaan stoppen, dan kan ik een kreet van verbazing meestal niet weerstaan. Tijd dus om ook eens te gaan kijken of de doelstellingen van die vzw De Blauwe Cluster zich inderdaad beperken tot kustverdediging, klimaat en ecologische problemen. Neen dus. In de statuten van de vzw (dd. 16/05/17) staat ook dat men op lange termijn ook

wil gaan 'voor het leveren van evenwichtige zee-voeding'. Méér nog. De cluster gaat ook voor 'versteving van het potentieel van de Vlaamse havens, het creëren van een estuaire vaart én binnen-scheepvaart langs de Belgische kust'.

Daar mogen toch wel wat vragen bij gesteld worden. Is het de bedoeling dat een dergelijke cluster de productie van zee-voeding gaat op zich nemen? Als men tegelijkertijd de betrokkenheid van DEME en Colruyt ziet bij projecten om mosselen te kweken voor de Belgische kust, dan kan men weinig anders dan zeggen dat dit alvast de bedoeling is van de initiatiefnemers en dat dit mee gesubsidieerd wordt door de Vlaamse overheid. Met andere woorden: dit is een nieuwe poging om de vissers van de zee te jagen en houdt specifiek het wurgen van de Belgische kustvisserij in.

Een tweede vraag: wil men echt, in het kader van de kustverdediging de ruimtelijke organisatie voor de Belgische kust in handen geven van grote concerns als Colruyt, Jan De Nul en DEME? De laatste twee hebben in elk geval al de hand in een groot deel van de bouwprojecten langs de Belgische kust. Blijkbaar willen ze de ganse koek voor zich alleen.

Wanneer wordt dit vastgelegd? Het is de bedoeling van het concern om de opmaak van een nieuw Ruimtelijk Plan voor de Noordzee in 2020 te gaan beïnvloeden en om juridisch dan de slag thuis te halen. De openbare bevraging rond dit plan zou in april-mei 2018 plaats vinden. Vlaamse politici als **Philippe De Backer** (staatssecretaris voor de Noordzee, open-VLD), **Ben Weyts** (Minister van mobiliteit N-VA) en **Sander Loones** (Europees parlamentslid N-VA) lieten zich in elk geval al opmerken door hun aanwezigheid op de activiteiten van de cluster. Regelmatig doken de laatste jaren ook geruchten op over één of meer energie-eilanden voor de Belgische kust o.m. in **De Haan**. Dat plan werd in 2013 van tafel geveegd, mede door N-VA-er

Wilfried Vandaele (die hier een andere positie lijkt in te nemen dan zijn partijgenoten). In april van dit jaar zagen we dat het consortium **iLand** het dossier opnieuw op tafel legde door een subsidieaanvraag in te dienen bij de **Europese Gemeenschap**. In het consortium iLand zitten o.m. DEME, Jan De Nul, **Electrabel** en een aantal investeringsmaatschappijen. Men wil er niet alleen aan energieopwekking doen, maar ook aan mosselkweek: "Voor de aquacultuur werken we samen met Colruyt en **Sioen Industries**. Ook voor de zonnepanelen zijn we aan het onderhandelen met bedrijven die daarin gespecialiseerd zijn. Voor het ontziltings-systeem werken we samen met **Siemens**", zegt **Johan Maes** van DEME en directielid van iLand aan de website **Apache.be**.

En dan is er nog het kunstmatig rif in de zee voor **De Panne**. Hier wil men proberen om via kokerwormen een barrière te vormen onder water. Het is een wetenschappelijk experiment, van een totaal andere aard, onder begeleiding van **ILVO (Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek)**, maar opnieuw zien we hier Jan De Nul en DEME als partners

Voor de vissers/reders wordt het een uitdaging om hun plaats op zee te verdedigen. Zeker is dat ze deze keer hun slag niet zullen thuis halen met de handen gebald in de zakken of met een paar zwarte vlaggen in de mast. De sector zal moeten mobiliseren om de plaats van de visserij voor onze kust te garanderen. Als men dat niet doet, dreigt de zee voor de kust definitief verkwanseld te worden aan multinationals en baggeraars.

Filip De Bodt • foto's Jo Clauwaert

PS: Op 23 oktober organiseren **Natuurpunt**, het **VLIZ** en de **West-Vlaamse Milieufederatie** een symposium 'Sant in eigen land, naar een veerkrachtig kustbeheer'. Dat gaat door om 19 uur in de gebouwen van het VLIZ zelf.

ALWEER BELGISCHE MOSSELEN?

Op 22 mei staat op de website **Visserijnieuws.punt.nl** dat vier projecten rond aquacultuur goedgekeurd werden voor een subsidie van de Vlaamse Gemeenschap. Eentje ervan draagt de titel '**EDULIS - Offshore mosselkweek in windmolenparken**' en is een initiatief van **UGent**, in samenwerking met **ILVO**, **Belwind**, **Brevisco** bvba, **C power**, Colruyt Group, DEME en **OD Natuur**.

Dit project onderzoekt de mogelijkheden om mosselen in windmolenparken op zee te kweken, zegt de permededeling van **Joke Schauvliege** verder: "Hiervoor wordt gebruik gemaakt van twee test-longlines van 56 meter: één test-longline zal maximaal belast worden met volwassen mosselen, terwijl de tweede lijn zal worden uitgerust met verschillende mosselzaadinvangsystemen waardoor spatval en mosselgroei kunnen worden opgevolgd. In het verleden is reeds gebleken dat mosselkweek voor de Belgische kust onder de lokale omstandigheden goede resultaten oplevert. Het 'biologisch' succes werd echter overheerst door technologische problemen waarvan het lossaan, afzinken en het overvaren van de kooien en vloten de belangrijkste waren."

Naast de technische haalbaarheid, wordt ook de economische haalbaarheid van mosselteelt in windmolenparken onderzocht, waarbij de synergie tussen beide activiteiten een win-win situatie kan betekenen (zoals bijvoorbeeld het gedeelde gebruik van een schip).

Joke Schauvliege voegt er aan toe: "Met deze nieuwe ontwikkelingen zet **Vlaanderen** vanuit een sterke innovatieve en professionele aanpak een nieuwe, strategische stap voorwaarts in de ontwikkeling van aquacultuur. Daarom zal ik 525.000 euro vrijmaken uit het eigen budget en evenveel Europese middelen reserveren. In totaal krijgen deze projecten dus meer dan een miljoen euro subsidie."

Mijn tas koffie gaat de grond op en ik krijg een flash-back over de Belgische mosseloorlogen waarbij de **Stichting Duurzaam Visserij Onderzoek** en reder **Willy Versluys** een oorlog uitvochten. Beiden wilden Belgische mosselen kweken, maar lukten daar ondanks miljoenen Europese subsidies niet in. Het

SDVO werd nadien beticht van fout gebruik van Europese subsidies en deed de boeken dicht. Een gemiste kans, de SDVO had een steungroep kunnen zijn die vissers ondersteunde voor innovatie en kennis of het efficiënt gebruiken van subsidies. Niemand twijfelt er aan dat we dit in Vlaanderen nodig hebben. Af en toe wordt wel eens een visje geworpen om SDVO opnieuw op te starten. Als we dat aan een aantal partners vragen, dan is het meest gehoorde antwoord: "Het zal toch niet onder dezelfde naam en met dezelfde ondoorzichtigheid mogen zijn". Een principiële njet horen we nergens. De tweede actor in het verhaal (**Willy Versluys** en zijn bvba **Brevico**) komt via dit project in elk geval opnieuw aan de mosseloppervlakte.

Ondertussen is er dus dit project. En wat is daar nu weeral tegen, hoor ik je mompelen? Op zich niks, al zijn er misschien andere prioriteiten én kan men misschien proberen om subsidies niet te laten afhangen van lukraak gekozen projecten, maar zou men misschien een permanent ondersteuningspunt kunnen oprichten dat iedereen innovatiekansen geeft?

We zien duidelijk dat de familie Colruyt interesse heeft in alles wat beweegt rond de Noordzee. Men doet mee aan alle projecten die de kans in zich dragen om zelf zeevruchten te kunnen kweken. Daar komt dan de grote hamvraag: moet de retailsector zich beginnen moeien met de visserij of de aquacultuur? Dan is het antwoord duidelijk: neen, neen en neen.

Climaxi houdt het voorbeeld van de landbouw voor ogen en kiest voor een gedifferentieerde visserij, waarin ook plaats is voor de kleine familiebedrijven en de korte keten. De concentratie in de landbouwsector leert ons dat monopolies de toekomst van kleine bedrijven hypothekeken. Verder zien we het probleem van de contractteelt en de integratoren in de landbouw: méér en méér kleintjes worden opgeslokt en de distributie tracht ook de productie in te pakken. Enkel worden daar rijk van, de meerderheid mag gaan. In de aardappelandbouw zien we vb. hoe de verwerkende bedrijven het overnemen van de boer. Ze brengen rassen op de markt die alleen toegankelijk zijn voor degenen die naar hun eigen normen luisteren. Productie en distributie mogen niet in één kartel verenigd worden, al is het maar om toch nog een beetje voedselveiligheid te garanderen.

Visser naar Nederlandse veilingen

Tijdens het voorbije jaar ontstond heel wat commotie rond de 'vernieuwing' die de Vlaamse Visveiling wou 'toepassen'. Men had het idee opgevat om de veiling te moderniseren en de toegang te verstrengen. Er kwamen poortjes en pasjes die het sociaal contact bemoeilijkten.

De Belgische vissers reageerden door op dat moment massaal uit te wijken naar Nederland. De veilingen zijn er goedkoper en er is minder bureaucratie. **Teun Visser (Visveiling Urk):** "Onze omzet is met 25 % gestegen dit jaar. Dat heeft niet alleen te maken met betere visprijzen en méér pladijs, maar ook met Belgische vissers die hier komen aanlanden. Wij zijn een coöperatie van vissers. En inderdaad, in het najaar zijn een vijftal Belgische reders gewoon ook toegetreden tot de coöperatie. We zien ook méér Belgische kopers. Vissers zijn mijn leden en die hebben een bestuur gekozen waar ik voor werk. Zij zijn eigenaar van de veiling. Als er op het einde van het jaar winst is, dan gaat dat terug naar de reders. Wij hebben ook te maken met regels, maar onze service is minstens even belangrijk dan de winst die we op het einde van het jaar over hebben.. Zo hebben we dit jaar nog geïnvesteerd in een nieuwe sorteerlijn."

Vishandelaar **Romeo Rau** stuurde ongeveer een jaar geleden een brief naar de veiling. Hij vierde begin augustus de eerste verjaardag van de brief. Na één jaar wacht hij nog altijd op een antwoord.

Filip De Bodt



5 augustus 2016

Geachte,

Sedert ruim een maand worden we informeel door de reders (als collectief en unisono) op de hoogte gesteld dat zij n.a.v. de aangekondigde wijzigingen m.b.t. het reilen en zeilen op de veiling ervan uitgaan dat vanaf begin september ze andere, en wellicht betere (voor hen dan toch) oorden gaan opzoeken.

Ik heb begrepen dat er gisteren (04/08) opnieuw een vergadering werd gehouden met de betrokkenen (reders en VLVIS) en dat deze weeral op een sissert uitdraaide. Dit sterkt de reders in hun vastberadenheid om uit te wijken; ik kan hen hierin zeker volgen, ook al hypothekeert dit mijn logistiek en brengt dit voor mijn bedrijf (maar ook voor de vele collegae) de continuïteit van de aanvoer in het gedrang, maar ik heb genoeg begrip en empathie om hen te volgen in hun beweegredenen.

Ik heb begrepen dat het vooral de kersverse voorzitter van de raad van bestuur is die op de vergaderingen het hoge woord voert... Zonder enige reserves te willen maken omtrent de persoon van de heer **Vanthemsche**, de man heeft zijn merites zeer zeker verdiend, heeft hij m.i. heel weinig affiniteit met onze sector en leefwereld. De man is ingehaald om andere redenen bij de VLVIS, is het niet? Wellicht omwille van een ijzersterk netwerk, om er eentje bij naam te noemen... Nu, op zich is daar niks mis mee. Het wordt wel problematisch als zo'n witte raaf kort na zijn aantreden tabula rasa houdt en niets of niemand ontziet; vergeet dan alvast maar enige sympathie of draagvlak. Niet bepaald een verstandige aanpak...

VLVIS en de vroegere **ZV** hebben nooit uitgeblonden in communicatie of bilateraal overleg, op zich is dus er niet veel nieuws onder de zon... Ik denk dan spontaan aan bijvoorbeeld de fameuze blokverkoop als een van de laatste demarches. Ook al werd door de kopers gemeld dat onder het voltallige koperspubliek slechts één koper voor was en al de rest tegen.... Neen, maakte niet uit, willetje doordrijven; de ruime subsidie die hiermee gepaard ging zal wel niet vreemd zijn aan zo'n houding van hemeltergende starheid én misken- nen van het koperspubliek.

Ik stel mij tevens vragen bij het volgende: de directie van de VLVIS 'weet' al sedert enkele weken wat er op til staat (boycot van de reders) en doet of er niets aan de hand is, geen enkele communicatie hieromtrent! Dan vraag ik mij af of de VLVIS niet in gebreke is? Immers, als 'intermediair' tussen twee partijen verzaakt ze minstens aan het voeren van goed bestuur. Het grootste aantal van hun klanten (numeriek zijn de kopers sowieso ruim in de meerderheid) wordt in het ongewisse gelaten. Oh ja, er is een vergadering gepland op 18 augustus... Alsof twee weken voor een eventuele boycot (die zeer reëel is en wellicht een duurzaam karakter gaat krijgen) een koper voldoende tijd heeft om zich logistiek te adapteren en te reorganiseren, i.c. zijn voorzorgen nemen om in navolging van de reders andere oorden op te zoeken. Ik denk hierbij spontaan aan het regelen van de logistiek, software vreemde veilingen regelen, borgstelling t.a.v. andere veilingen, enz. Immers de koper gaat sowieso de rede volgen, daar is geen ontkomen aan. En bij dit alles blijft de VLVIS stoïcijns apathisch t.a.v. het koperspubliek, als teken van 'wereldvreemdheid' kan dit tellen...

Zelfs het personeel van de VLVIS kan "niet volgen" en ziet de recente demarches met lede ogen aan, ze merken hoe de sfeer verzuurt en de kloof tussen 'reders en kopers' én de VLVIS met de dag groter wordt. Mensen die dagelijks op de vloer staan en beter weten dan gelijk welke witte raaf hoe de gevoeligheden liggen worden mordicus genegeerd; ook als signaal naar zo'n mensen toe is dit 'verontrustend en stuitend'. VLVIS leert blijkbaar nooit uit zijn eigen geschiedenis.

Ik vraag dus formeel aan de directie van de VLVIS, én in naam van mijn collegae, welke maatregelen zij gaat nemen om te anticiperen op een zeer acuut manco aan aanvoer, en hoe en wanneer zij van plan is hierover in extensio te communiceren. En ja, 18 augustus is dus veel te laat. Dan is het half al half verdrongen...om in de termen van de Boerenbond te blijven....

Toen de Zeebrugse Visveiling een privébedrijf werd luidde het motto "Samen mikken op de markt van morgen!"... zo stilletjes aan is dit motto aan een update toe ... "Samen ten onder...."

Ik kijk uit naar uw reactie.

Hoogachtend,
Rau Romeo

Zee-egels

Gestart

Een Nederlandse visser, **Martijn Van den Berg**, is begonnen met een VLOG. Neen, geen rog of blog of smog, maar een vlog. Een vlog dat is een blog met videoverhalen. Martijn geeft het leven op zee weer. Je kan hem volgen of vloggen op Youtube: <https://www.youtube.com/channel/UCIVL6pSt79cN1LOiFXMiY9Q>

Verbrokkeld.

Minister **Schauvliege** probeert de onafhankelijkheid van de visserij-sector binnen het **ILVO** (Instituut voor Landbouw en Visserij Onderzoek) aan banden te leggen. Ook de band met **Oostende** wil de minister herzien. Op een vraag van **Wilfried Van Daele (N-VA)** liet ze weten dat de **Dienst Zeevisserij** (vergunningen en co) uit Oostende wegtrekt. De dienst wordt gereorganiseerd (besparingen natuurlijk!) en gaat naar **Brugge**. De beleids-mensen gaan naar **Brussel**. Toch allemaal wat veraf van de gewone visser, repliceerde **Steve Vandenberghe (SP.a)**. Geen probleem zegt den **Tommelein (Open-VLD)**, de wetenschap-pelijke tak van ILVO blijft in Oostende en krijgt samen met het **VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee)** een nieuw gebouw aan de **Ankerstraat**. De **Rederscentrale** keerde ondertussen terug naar de **Baelskaai**. In Oostende kijkt men nogal vreemd naar al dat verhuisgedoe: zet alle diensten samen en maak een stevige visserijsector, klinkt het aan de kaaieën. We hebben die méér dan ooit nodig. Zover zijn ze in Brussel blijkbaar nog niet. Dus is het nog niet het moment, om nog méér mensen naar Brussel te sturen. En nog een angeltje: het wordt beter voor de dienst, zegt Schauvliege, de ambtenaren die bezig zijn met de boeren kunnen dan ook helpen bij de visserij. Schauvliege moet communicatie-cursus volgen: wat niemand gaat graag horen, zeg je beter niet!



Van het kastje naar de muur gestuurd

Niet makkelijk om in **Oostende** iets te vragen. Eind juni ging er een bord aan de **Vistrap** met daarop de aankondiging dat er een vergunning verleend was voor het aanleggen van vlottende steigers. Oei, denken vissers en sympathisanten, ze gaan hier pontons leggen voor jachten. Even natrekken, dacht HVB en een mailtje sturen naar Oostende. Eerste reactie: "Voor communicatie over stadsdossiers of dossier die de stad aanbelangen neemt u best contact op met de dienst Communicatie of met het kabinet van de Schepen". Bizar, in de meeste gemeenten mogen de diensten

zelf wel eens hun mond open trekken. Tweede reactie, na enig aandringen: "Mijn excuses voor de verwarring maar de dienst **Ruimte Vlaanderen** heeft dit dossier behandeld en vergund en heeft dus alle stukken in haar bezit." Even bizar: op het papier staat dat je de stukken in Oostende moet gaan opvragen en daar zegt men je dat je het in **Brussel** moet vragen. Zo gezegd zo gedaan en toen kwam het verlossende antwoord: "Er komen vier steigers, bedoeld voor visserij, die verticaal op de kaai aansluiten." Waarom moet dat toch allemaal via omwegen, bochten en speurtochten?

Innoveren.

Heel wat Nederlandse schepen zijn bezig met netinnovatie. Ze proberen allerhande nieuwe technieken om selectiever te werken en om het aan het net hangende beschermende plastic te vervangen door andere materialen. Altijd een beetje vooruit toch die Nederlanders.

Failliet

In Veurne legde visverwerker **Setraco** de boeken neer. Het bedrijf investeerde de laatste jaren (iets te?) fors en verpakte onder meer bevroren vis. Er werkten dertig mensen. En in Nieuwpoort werd **Gadus** overgenomen. Gadus verwerkt zo een 7000 ton vis per jaar en is daarmee tweede in de sector, na **Marine Harvest Pieters**. De IJslandse eigenaar **Icelandic** verkocht Gadus door een aan andere IJslandse groep: **Steinasilir**.

Opgezegd

De **Britten** hebben de **London Fisheries Convention** opgezegd. Die conventie kwam bovenop het Europees visserijverdrag en bepaalt dat vijf Europese landen, waaronder België, ook toegang hebben binnen de twaalfmijlszone van de UK. Als de Brexit er binnen twee jaar zou zijn, dan kan men ook in die twaalf mijl niet meer binnen. Een harde dobber zegt de rederscentrale, de helft van onze boten vist daar wel eens in. Voor mij een superharde dobber zegt Schipper **Johan van O154 Wilmar**... 80 % van de tijd zit ik daar...en hij voegt er aan toe: maar ik zie het zo ver niet komen.

Gelabeld

De Nederlandse garnalenvisserij is goed op weg om gelabeld te worden door **MSC**. MSC is een duurzaamheidslabel dat opgericht werd door **WWF** en **Unilever**. Wie bij de hond gaat slapen krijgt zijn vlooiën, zegt men soms. MSC ligt onder vuur omdat het teveel kost voor kleine vissers. MSC labelde in het verleden ook zogezegd milieuvriendelijk gekweekte pangasius. Bwurps! Ook het tijdschrift EOS heeft zijn twijfel over labels: "Het afgelopen decennium is er teveel vertrouwen geweest in zelfregulering en naïeve verwachtingen van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit moet veranderen, en niet door gewoon een nieuw label toe te voegen aan onze voeding."

Gezalmd

Zalm staat al slecht aangeschreven door de milieu-impact van de kwekerijen en de daarmee gepaard gaande problemen: antibiotica in de voeding, méér vismeel nodig om op te kweken dan visvlees, verspreiding van zalmluizen die voor vervorming van de vis zorgen, uitbreken van exemplaren uit de kwekerijen en besmetting van de wilde zalm. Eerder mocht hij in de VS op de markt gegooid worden. Nu ook in **Canada**: "De zalm van **AquaBounty** is een Atlantische zalm die is uitgerust met wat dna van de sneller groeiende chinookzalm. Bovendien is bij de vis een genetische regelknop ingebouwd afkomstig van de puitaal, waardoor de zalm permanent groeihormoon aanmaakt. Het gevolg is een supersnel groeiende zalm die in 18 in plaats van de gebruikelijke 30 maanden volwassen afmetingen bereikt." Alweer Burps!



De Noordzee is niet langer overbevist

Het kan de laatste tijd niet op met de hoera-berichten over de visbestanden in de Noordzee. De kabeljauw doet het goed, de schol doet het fantastisch, tong is fors aan de beterhand...

Echt niet! Althans niet in de zuidelijke Noordzee. Al deze goed nieuws-rapporten behandelen de Noordzee als één grote plas en gaan niet in op delen van die plas. De zuidelijke Noordzee is niks minder dan een catastrofe. Kabeljauw: compleet verdwenen, zeebaars: enkel kleine plukjes onder de kant en in de zeearmen, tong: lijkt ook al op weg naar de uitgang, schol: 3 keer meer dan 1957, maar toch vangen wij er jaar na jaar minder van... Hoe kan dat nu, ondanks al die goede berichten?

Sinds ik als zesjarig kind mijn eerste, toen nog volglas, werphengeltje cadeau kreeg, ben ik aan het spelletje blijven plakken, ook al had ik niemand om me de weg te wijzen, pure passie dus. Het is niet bij dat kleine, slappe hengeltje van 140 cm gebleven... Vandaag, 47 jaar later, vis ik al meer dan 30 jaar vanuit mijn eigen trailerbare, compleet uitgeruste, kleine zeevisboot in de Voordelta, de Westerscheldemonding, vanuit Blankenberge en Nieuwpoort. Een en ander is afhankelijk van het seizoen en de beoogde doelsoort. Ik heb dus in de loop der jaren heel veel zien veranderen op zee en meestal niet ten gunste! Dat is dan nog zwak uitgedrukt.

Het verhaal van de zeebaars is genoegzaam bekend. Deze soort is door overbevissing in goed 15 jaar tot op de rand van de afgrond gedreven. Paaigronden werden tijdens de winter systematisch afgeroomd, de minimummaat stond al die tijd ver beneden de geslachtsrijpe leeftijd en er was geen quotum, doe maar op was de leuze... Dit is hét recept om alles op heel korte tijd kapot te vissen.

De wrakvisserij op kabeljauw en zeebaars ligt al drie jaar quasi volledig op z'n gat. De wrakken, ooit oases op de zanderige Noordzeebodem, vol leven met prachtige vissen, zijn nu nog de woonst van krabben, kreeften, zeesterren en een enkele steenbolke. Ze zijn léég, er zit gewoon niets meer op van grote rondvis.

In de wateren bij Nieuwpoort kon je vanaf het vroege voorjaar tot aan het einde van de zomer bijzonder goed schol vissen. Met z'n tweeën aan boord kwamen in het voorjaar vangsten van 60 en 80 stuks schol boven de 30 cm regelmatig voor. De laatste twee tot drie jaar zie je dat dit zowel qua formaat als in aantal schrikbarend hard terug loopt. Vandaag moet je met twee man aan boord flink je best doen om op een dag nog 20 schollen van boven de 30 cm te vangen en de 45+-schollen zijn zo wat uitgestorven, die zijn echt schaars geworden.

Krantenartikels en bovenstaande eigen vaststellingen waren voor Jan De Jonghe reden om Hans Polet persoonlijk uit te nodigen, samen met enkele sportvissers en beroepsmatige handlijn-

vissers, om op een volwassen manier met elkaar van gedachten te wisselen. Het moet gezegd, dat is buitengewoon goed gelukt. Hans Polet is als gedreven wetenschapper verbonden aan het ILVO, houdt zich al jaren met visserijonderzoek bezig en is een autoriteit in Vlaanderen op het gebied van de pulskor.

De pulskor dus. Voor ons, de mannen die met de hengel vissen, is dat gezap met die elektriciteit de bron van veel kwaad. Aanvankelijk werden slechts enkele van deze tuigen in de vaart gebracht en was het rendement niet om over naar huis te schrijven. De ontwikkelaars hebben zich niet laten ontmoedigen en zijn blijven sleutelen tot de techniek bijzonder rendabel was. Gevolg daarvan is dat de laatste 3 jaar (onthouden van eerder in dit stuk?!) steeds meer van die tuigen in gebruik werden genomen tot het huidige niveau.

Op twee tot drie jaar tijd is ALLE grote rondvis verdwenen in ons gebied van de zee. Het verdwijnen van de vis valt naadloos overeen met de waanzinnige opschaling van de pulskor. Hans Polet is van mening dat de pulskor op zich niet schadelijk is, maar wel dat er te veel van deze tuigen op een te klein gebied actief zijn en dat dat mogelijk een negatief effect op de aanwezigheid van onze doelsoorten kan hebben. Het eerste deel van zijn stelling klopt mijn inziens niet, het tweede deel van zijn stelling is een waarheid als een koe.

Vissen beschikken over allerlei gevoelige organen waarmee ze elektro-magnetische veranderingen kunnen waarnemen. Ze gebruiken deze organen om te navigeren en te jagen. Het is dus redelijk om op zijn minst te veronderstellen dat al dat eindeloze gezap met die elektriciteit, de vissen stoort. Ik kan me heel goed voorstellen dat het in de koppen van die vissen tegenwoordig permanent "knettert". Daar gaat de vis wellicht niet aan dood, maar het is wel redelijk om aan te nemen dat de vis wegtrekt naar andere oorden, buiten het gebied waarbinnen gepulst mag worden.

Voor mij was dé verrassing van de bijeenkomst dat de wetenschap eigenlijk niet op de hoogte is van de ineenstorting van bepaalde soorten in de zuidelijke Noordzee, in het bijzonder binnen het gebied waar gepulst mag worden van half Denemarken tot aan de Franse grens. Het zwaartepunt van de pulsactiviteit ligt wel in de "zuidelijke trechter" van de Noordzee. Het positieve is dat het nu wel geweten is en dat er specifiekere gewerkt kan worden.

Met en weten, daar gaat het in de wetenschap om. Harde cijfers. Hans Polet is bijzonder geïnteresseerd in ons verhaal en onze vaststellingen. Hij wil ons wel geloven als wij zeggen dat de zee bijna leeg is, maar dan heeft hij cijfers nodig van de laatste jaren. Als er mensen zijn die een logboek van hun vangsten hebben bijgehouden, zeg maar de laatste 5 jaar, en bereid zijn deze gege-

vens al dan niet anoniem te delen met de wetenschap, die kunnen contact met mij opnemen via de gekende kanalen. Er wordt gegarandeerd dat de cijfers enkel voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt zullen worden, niet voor politieke spelletjes.

Vaak wordt door de wetenschap de klimaatverandering als een van de redenen aangehaald voor het verschuiven van bestanden. Dat is aantoonbaar: Zo is de schol al ruim 2 decennia heel langzaam op wandel richting noordwesten. Ruim 20 jaar.... Dat is 10 keer zo lang als wat nu de ineenstorting van diverse bestanden heeft veroorzaakt. Klimaatverandering gaat erg langzaam, niet in enkele weken! Dit is op erg korte termijn, 2, maximum 3 jaar, gebeurd.

De kern van de zaak is dat volgens mij al dat gezap met die elektriciteit niet goed is, dat er erg onvoorzichtig te werk wordt gegaan, zonder dat er voldoende kennis is over de lange termijn-effecten en dat Nederland wel heel erg voortvarend is geweest met het uitbouwen van de pulskorvloot. Ik sta met die mening niet alleen. Vraag aan gelijk welke sportvisser of kleinschalige beroepsvisser naar zijn resultaten van de laatste jaren, het antwoord zal steeds het zelfde beeld geven. Frankrijk en Denemarken zijn nu een procedure gestart bij de EU om Nederland te verplichten terug af te bouwen naar 5% én een einde te stellen aan de techniek bij het beëindigen van het pilootproject. Doen ze dat uit pure commerciële overwegingen, of hebben zij andere, wetenschappelijke, redenen om eerder dit jaar "het kot op stelten te zetten" en de Nederlandse visserij-sector de stuipen op het lijf te jagen?

Buiten dat gezap en het klimaat zijn er uiteraard nog factoren die bestanden, en dan met name de platvis, zeer negatief beïnvloeden. In de eerste plaats de bij tijd en wijlen krankzinnige, door economisch korte termijn-denken ingegeven, politieke besluitvorming omtrent regels. Een voorbeeld: de maaswijdte van 80 mm is véél te klein en genereert veel te veel bijvangst. Dat staat haaks op de discardban waarbij precies zo min mogelijk bijvangst gerealiseerd moet worden. Maaswijdtes en minimummaten van een aantal soorten moeten gewoon omhoog, zodat ze tenminste één keer kunnen deelnemen aan de paai en het voortbestaan van de soort kunnen garanderen. De discardban zelf is in theorie een goed idee, maar in een commerciële omgeving, wat de beroepsvisserij is, een gedrocht eerste klasse!

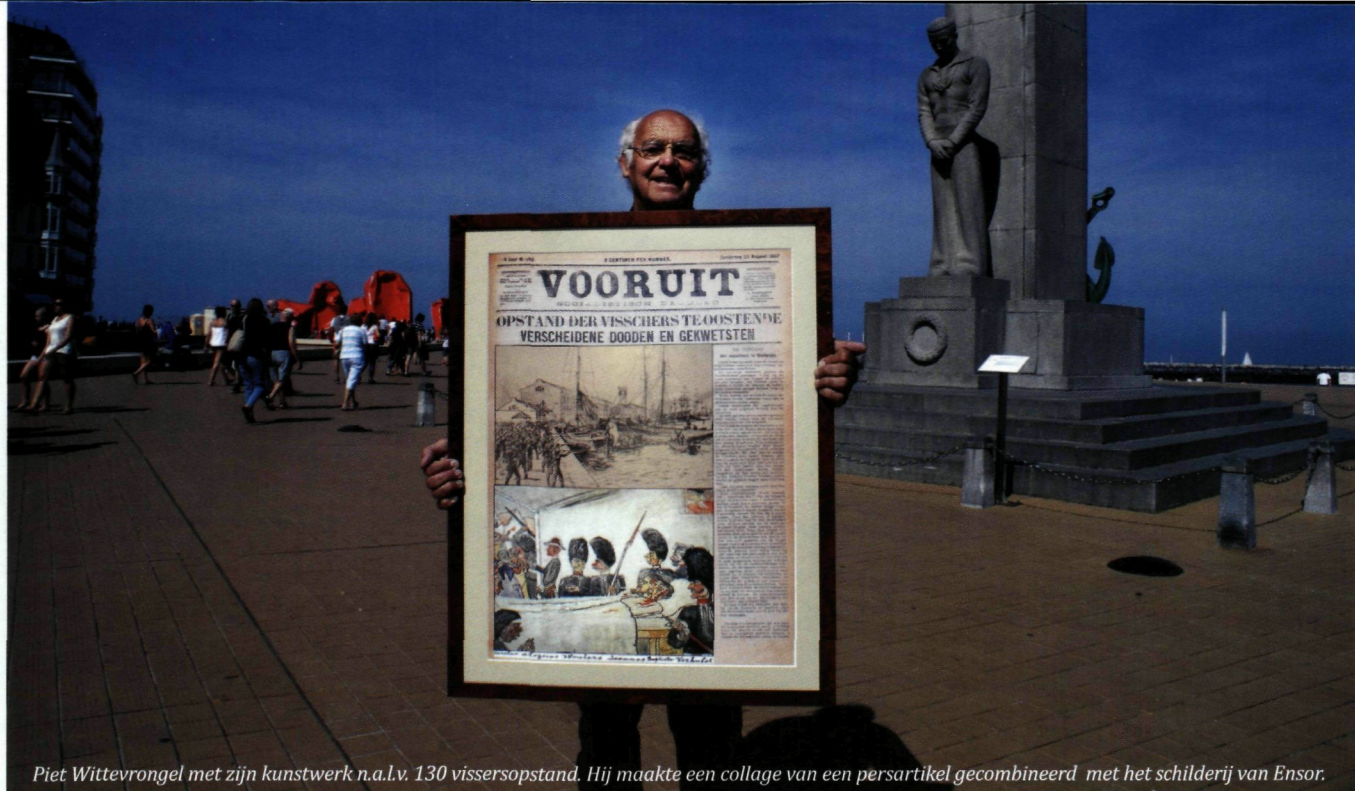
Waarom een goed idee? Minder regulering en de visserman zal er alles aan doen om ongewenste vangsten te voorkomen. Prachtig toch? Nu even naar wat de praktijk zou moeten zijn. Als visserman ga ik in plaats van met 80 mm maaswijdte met



100 mm maaswijdte vissen. Op die manier voorkom ik een berg ongewenste bijvangst. Ik ga ook minder kleine vis van mijn doelsoort vangen, waardoor mijn besomming zal dalen, maar door het kleinere aanbod zal ik een hogere prijs krijgen voor mijn vis... Tot hier wat de praktijk zou moeten zijn en de start van de situatie in de echte wereld. Mijn buurman in de haven doet dat echter niet en landt ook die kleinere, in dit geval tong, aan en zorgt er zo voor dat de prijs te laag blijft om met mijn kleinere besomming rendabel te zijn. Op deze manier ben ik ecologisch héél goed bezig, maar economisch ben ik simpelweg zelfmoord aan het plegen.

Koen De Bièvre • Delta 498
foto's Jo Clauwaert





Piet Wittevrongel met zijn kunstwerk n.a.l.v. 130 vissersopstand. Hij maakte een collage van een persartikel gecombineerd met het schilderij van Ensor.

De vissersopstand van Oostende

Op 23 augustus 1887 escaleert een schermutseling in het Oostendse handelsdok tot een bloedig treffen tussen vissers en burgerwacht. Het drama met vijf doden blijft ook 130 jaar later geboekstaafd als de Vissersopstand.

22 augustus 1887: het zomerseizoen in het internationaal vermaarde kuuroord **Oostende** loopt stilaan naar zijn einde. In zijn chalet op de zeedijk resideert koning **Leopold II** en in de havengeul stoomt het Engelse vissersvaartuig **Lamberton** richting handelsdokken. Ons land bevindt zich al een vijftiental jaar in een economische recessie die ook de visserij voelt: al in 1865 wordt de interventiesteen aan de visserij opgezegd en nieuwe infrastructuurwerken in de haven dringen zich nodig op.

Ondertussen zien de Oostendse vissers met lede ogen aan hoe de **Engelsen** met hun moderne stoomtreilers onze markt overspoelen en de visprijs doen kelderen. Zelf beoefenen de **Oostendenaars** nog traditioneel de visserij onder zeil met de boomkor. In 1889 telt de Oostendse vloot 180 zeilsloepen en zeven stoomschepen! Op zee gijzelen de Engelsen met hun drijfnetten de vreemde vissers. Immers sinds 1882 bepaalt de **Conventie van Den Haag** dat er geen netten mogen uitgeworpen worden in de nabijheid van hun drijfnetten in de visrijke wateren. Iedere al of niet vermeende beschadiging van die drijfnetten garandeert onze vissers een rechterlijke veroordeling en boete. Op die bewuste maandag arriveert de **Lamberton** uit Hull met 600 bennen aan boord voor de Oostendse vishandelaar en reder **Louis Dossaer**.

De volgende dag beletten de moe getergde, uitgebuide en erg arme Oostendse vissers het aanlanden van die vangst in het handelsdok (nu **Mercatordok**). Een aantal vismanden worden weer aan boord gegooid en op de kaai wordt de vis vertrapd. De paar ordehandhavers ondergaan de volkswoede eerst passief, maar als de groeiende menigte vissers, hun vrouwen en kinderen het pakhuys van Dossaer in de **Cirk** (de tien jaar vroeger in gebruik genomen ronde vismijn ter hoogte van het huidige **Mercatorsluis**) aanvallen, wordt er toch geschoten door politie en gendarmes en vallen er een vijftal gewonden.

De burgerwacht

Op 24 augustus verlaat de **Lamberton** in alle vroegte, onder een regen van op het staketsel gegooide stenen, met nog veel vis aan boord de haven. Maar twee andere Engelse zeilvaartuigen, the **Violet** en de **Express**, willen ook hun vis aanlanden. Weer komt het tot schermutselingen met de Oostendse vissers. Om erger te voorkomen zet een al erg zieke burgemeester **Karel Janssens** de burgerwacht in.

De relatief ongedisciplineerde burgerwacht vuurt vanaf de kade en er vallen drie doden, waaronder twee Oostendse vissers, en 6 gewonden. "De burgerwacht bestond veelal uit rijkere jongelui uit welstellende middens die zich na uitloting hadden vrij gekocht van legerdienst. Hun wapenopleiding en empathie voor de eigen vissers was niet bijzonder groot. Vandaar dat er misschien ook rapper werd gevuurd", zegt **Roger Vens**. Verrast door die escalatie van geweld vraagt het stadsbestuur versterking bij diverse legergarnizoenen. Ondertussen heeft de koning de stad verlaten!

Voorschoot vol stenen

Op vrijdag 28 augustus worden de vissers **Charles Wauters**, 25 jaar, en **Jean Verhulst**, 37 jaar, begraven in de Sint-Pieterskerk. In de loop van de weken na de incidenten stierven, geveeld door kogels, de Oostendenaars **Paul Everaert**, **Jean Dewaeyer** en **Bredenaar Edouard Corneillie** die niets te maken had met



De anonieme sschilder 'G.S.' inspireerde zich op een weekbladillustratie om het gebeuren in beeld te brengen. In menig visserscafé waren zo'n prenten te vinden. (Stadsmuseum Oostende/repro ML)

het conflict, maar werk kwam zoeken in de stad. Hij laat een weduwe en negen minderjarige kinderen in grote armoede achter. Op de begraafplaats, (nu oud kerkhof) manen de deken en paster **Pype** de oproerige vissersbevolking aan tot kalmte en waardigheid. Op zondag 28 augustus is het voor het eerst weer rustig. Maar als de woensdag daarop de Engelse zeilsloep **Blue Bell** uit **Ramsgate** met vis aanmeert komen jongens tussen 10 en 15 jaar de Engelsen uitjouwen en met stenen bekogelen (door vissersvrouwen in hun voorschoot aangevoerd!). Een paar Oostendse vissers snijden de trossen door en de **Blue Bell** kiest weer het ruime sop, bekogeld met stenen van op het staketsel.

Visseropstand herdacht in roman, optredens en expo

In november e.k. wordt de visseropstand uitvoerig herdacht. Diverse culturele partners werken momenteel een veelzijdig programma uit over het sociale drama. Zo legt **Doris Klausning** nu de laatste hand aan haar roman *'Tot elke prijs'*, loopt er tot het voorjaar 2018 de tentoonstelling *'Ik kom julder e bezoeksje brieng'* een coproductie van **De Plate** en de **KAZ**. Tweemaal ook brengen **Mieke Felix** en **Marleen Van Remoortele** hun verhaal *'De Lege Zee'* in de Kapucijnenkerk. En in december wordt twee keer ook de productie *'Schiët! Dood uz! We moeten toch creperen van den hoenger!'* in **De Grote post** opgevoerd onder de muzikale leiding van **Dirk Ooms**. Vanaf 7 oktober staat het volledig programma op: www.oostendecultuurstad.be of via www.uitinoostende.be

In de pers

In de toenmalige nationale pers haalt de woede van de Oostendse vissers amper de frontpagina. Het drama inspireert wel tekenaars, kunstschilders en marktzangers. *'Het lied van de vissers'* ging decennia lang ondergrond uit vrees voor represailles van de overheid. De auteur, toen soldaat, krijgt elf maanden tuchtstraf van de krijgsraad! **Charles Wildt** schilderde een erg populair werk dat tal van kopieën oplevert en samen met andere prenten vaak in visserscafés een ereplaats krijgt. Ook **Ensor** laat zich niet onbetuigd. Naast een aantal tekeningen schildert hij 5 jaar na het voorval **Les gendarmes**, een snijdende aanklacht tegen het onrecht van kerk, gerecht en politieke overheid tegenover de verpauperde vissers.

Opstand?

Het drama met doden en gewonden, gevangenisstraffen en geldboetes een opstand noemen klinkt misschien overdreven. Maar het was zeker een terecht verzet van onze vissers tegen wat zij als oneerlijke concurrentie van de Engelsen ervoeren.

Positief is dat na die woelige episode ook stilaan stoomvaartuigen, de visbakken, de eigen vloot versterkten. Dit net op het moment dat het ijs (eerst uit **Noorwegen** aangebracht en later machinaal in Oostende vervaardigd) als bewaarmiddel het zout vervangt. Ook de Engelsen blijven nu wijselijk weg uit de vissershaven tot 1896 en Leopold II legt in 1898 de eerste steen van de nieuwe handelsdokken, vandaag het **Hout-** en **Vlotdok**.

Roger Vens: *"Soms wordt de link gelegd tussen het opkomend socialisme en deze opstand. Klopt niet: de vissers hadden toen noch vakbonden, noch directe partijpolitieke steun. Pas bij de vlucht naar Engeland in W.O. I leren zij de solidaire kracht van de vakbond kennen. Nadien ontluikt ook hier de syndicale gedachte bij de vissers. Pas met de Rode Vloot gaan de socialisten zich het lot van onze vissers aantrekken."*

Komen straks met de Brexit opnieuw spanningen aanwaaien tussen onze vissers en hun Engelse collega's?

Marc Loy

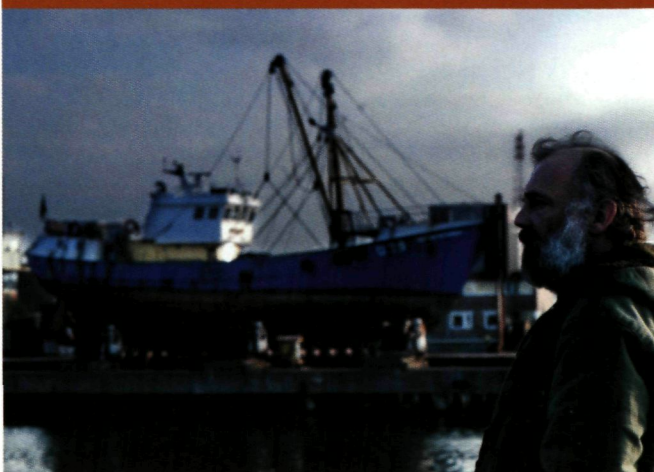


FISH&FARM

In de dubbel-DVD 'Fish & Farm' van Climaxi zit niet alleen de film 'Fish & Run 3' maar ook 'Ceci n'est pas une patate'. Deze film bekijkt de facetten en reglementeringen waar de Europese landbouwers mee te maken hebben. Ook in die sector heeft de distributie de macht en zuchten boeren onder slechte prijzen. Wie klein is ziet zijn oogsten veranderen en raakt aan de grond. Toch is er hoop: producenten en consumenten organiseren zich, soms samen, voor een directe afzet en betere prijzen.

Fish & Farm kan je bestellen door overschrijving van 12 € met vermelding Fish & Farm' op rekening van vzw Climaxi: BE40 0016 3236 1163

Het productiehuis De Wereldvrede maakte de film 'Cargo'.



Cargo is het ruwe verhaal van een gezin dat wordt gedreven tot de rand van de afgrond.

De drie broers worden vertolkt door Sam Louwyck (Jean), Wim Willaert (Francis) en Sebastien Dewaele (William). Naast hen zijn er ook rollen weggelegd voor Roland Van Campenhout (Leon), Josse De Pauw, Chiel Vande Vyvere, Gilles De Schryver en Mathias Sercu. Het scenario werd geschreven door Gilles Coulier en Tom Dupont. Achter de camera stond David Williamson die tevens Bevergem voor zijn rekening nam. Tom Denoyette stond in voor de montage.

In het ijskoude water van de Noordzee valt Leon Broucke overboord uit zijn vissersboot, recht voor de ogen van zijn oudste zoon Jean. Leon verzeilt in een diepe coma en laat Jean achter met het familie-bedrijf en een enorme schuldenberg. Na het ongeval van Leon komen tal van onuitgesproken conflicten tussen Jean en zijn twee broers aan de oppervlakte.

Cargo opent het Filmfestival van Oostende op vrijdag 8 september om 19u30 en is te zien in de cinemazalen vanaf 13 september.

Info:

<http://www.dewereldvrede.be/projects/cargo>



Nieuwe dynamiek voor MODOUSA

Climaxi startte drie jaar geleden een solidariteitsactie met **Griekenland**. Op die manier wilden we solidair zijn met de manier waarop de Griekse bevolking zich verzette tegen de Europese dwingelandij. We ondersteunden de bezette fabriek **Vio-me** en twee olijf-coöperatieven: **Modousa** en **Greenland**. Ze brengen leven en dynamiek in de streek waar ze actief zijn, ondersteunen hun leden en produceren bio als het kan. Deze zomer zagen we een aantal Moudusa-mensen op **Lesbos**. We vroegen hen naar hun actuele situatie en de toekomstplannen.



Olijvenoogst in maart

HVB: Hoe kwamen jullie tot een coöperatieve?

Vasilis: Voor Modousa was er al een non-profit organisatie die seminars organiseerde en na een aantal van die lessen startten 9 olijfboeren in 2014 een coöperatieve. Ze brachten hun olie samen, bottelden die en gooiden die op de markt. Sindsdien is er elke woensdag vergadering. Dit is zéér belangrijk voor ons. Je moet samen de ontwikkeling van je organisatie kunnen bespreken. Alle partners zijn op deze manier betrokken. Als je elke week met mekaar praat dan is het makkelijker om mekaar te verstaan. In mei van dit jaar hadden we 64 leden. Ondertussen zijn er opnieuw zeven bij.

HVB: Hoe bereiken jullie de topkwaliteit van jullie olie?

Giorgio: Vroeger voerde Lesbos zijn olijven uit in bulk. We kregen er bijna niks voor en ze werd vermengd met andere olie vb. in **Italië**. Nu werken we met plaatselijke variëteiten. We maken een mix van de olie van onze leden: elke boer heeft ongeveer dezelfde kwaliteit. We delen die nog op naargelang de oogstperiode. We hebben ongeveer 40 % bio-olie en 60 % conventionele olie. Olijven die als olijf verkocht worden, plukt men soms met de hand. Voor olie worden de olijven uit de bomen geslagen met houten stokken van de kastanjeboom. Er worden geen plastic zakken gebruikt om de olijven te bewaren. We gebruiken nooit plastic omdat bepaalde plasticstukjes in de olie kunnen oplossen. Dat is een Europese norm ook. Als je dat doet heb je goede kwaliteit. De olijven moeten zo snel mogelijk naar de perserij om de beste kwaliteit te hebben.

HVB: Hoe helpen jullie de aangesloten leden?

Panagiotis: De aangesloten leden/boeren krijgen een betere prijs. We geven 20-30 cent meer per kilo. Bio heeft geen vaste standaard prijs maar ook daar doen we dat. De prijs voor bio is nu 4,50 € voor 1 liter olie. De conventionele olie gaat ongeveer 3,40 € voor 0,3 % aciditeit. Wij gaven 3,60. Verder moet er hier natuurlijk ook werk gedaan worden: we hebben een winkel met lokale producten die mee door de leden open gehouden wordt. Dat is vrijwilligerswerk. Af en toe is er specifiek betaald werk bij bouwprojecten of rond computerprogrammatie. Dan verdelen we dat onder de leden en die worden daar dan voor betaamd.

HVB: Willen jullie volledig bio worden?

Vasilis: Toen we begonnen was 90 % van de boeren biologisch aan het werken. Door méér en méér boeren te groeperen, hebben we nu meer conventionele olie. Bio is eigenlijk te duur voor de inheemse markt. Die wordt dus grotendeels uitgevoerd. Ik heb zelf geen zin om chemicaliën, kunstmest of pesticiden te gebruiken en we hebben een aantal klanten die ook biologisch willen blijven kopen. De meeste restaurants bijvoorbeeld

gebruiken virgin-olie om te bakken en letten meer op de prijs. De extra-virgin is voor koude bereidingen. Daar is men dikwijls bereid om een betere prijs te betalen en naar bio-producten te gaan. Voor ons is het belangrijkste is dat we elk jaar méér olie proberen te verkopen.

HVB: Moet dat perse?

Giorgio: We moeten inderdaad méér en méér verkopen om de economie in onze regio recht te trekken: de winst gaat grotendeels naar Lesbos. We organiseren hier een olijvenfestival, startten een eigen winkel en richtten net een wekelijkse boerenmarkt op. We willen de lokale economie verstevigen. In de statuten wordt onze prijsstructuur zelfs vermeld: 5 % van de winst moet apart blijven op een spaarrekening. 35 % dient om de werknemers te betalen. 60 % wordt gebruikt voor de ontwikkeling van Modousa, van deze plaats enz... Dat is in Griekenland een nationale wet die omschrijft hoe coöperaties moeten werken. Er is nu een tweede werknemer aangeworven.

HVB: Jullie hebben net als wij met Eco & Fair een winkel.

Bij jullie ligt de klemtoon op lokale producten?

Vasilis: De winkel begon in 2016. We werkten in het begin zonder werknemer maar kunnen nu iemand parttime betalen. De verkoop gaat elke keer beter in de winkel. Er zijn zo een vijftigtal klanten per week. Mensen komen dikwijls uit de ganse regio. Een aantal restaurants halen hier hun gerief. Zij krijgen een speciale prijs. We gaan er ook actief naar toe om te vragen of ze iets nodig hebben en proberen dat te leveren.



HVB: Nog nieuwe plannen?

Panagiotis: We proberen een bottelfabriek te installeren. Dat is niet gemakkelijk maar we willen daardoor onze kwaliteit nog verbeteren. We willen die productiestap rechtstreeks onder controle hebben. Als er dan iets mis gaat, dan weten we waar dat in het productieproces ergens gebeurt.

Vasilis: We moeten de gebouwen opnieuw inrichten en de machines kopen. We moeten tussenmuren bouwen. Er komt een plaats waar gebotteld wordt en een plaats waar allerhande Modousa-producten kunnen geproefd worden. Er zal moeten gebouwd worden volgens de wettelijke hygiëne-regels. Misschien maken we ook nog een koffieshop. We gaan veel ramen zetten zodat mensen makkelijk kunnen binnen kijken. Volgend jaar in januari-februari moet het af zijn.

We hopen onze centen over ongeveer twee jaar terug te hebben.

Giorgio: We hopen daardoor opnieuw meer leden aan te trekken... niet om kapitaal te verzamelen, maar om sociaal kapitaal samen te brengen en ons initiatief bekend te maken. Voor een aantal jaren werd er niet meer gesproken over Lesbos en olijven! Nu wel. We willen de gebouwen ook verder gaan gebruiken om workshops in mekaar te steken waarin gewerkt wordt met olijvenhout en waar zeppen kunnen gemaakt worden. Makkelijk is dat allemaal niet maar het moet om ons eiland opnieuw op de sporen te krijgen.

Wim Schrever

Om zijn werking rond Griekenland te ondersteunen verkoopt Climaxi Griekse zeep, olijfolie en olijven. Info en bestellingen: filip@climaxi.be

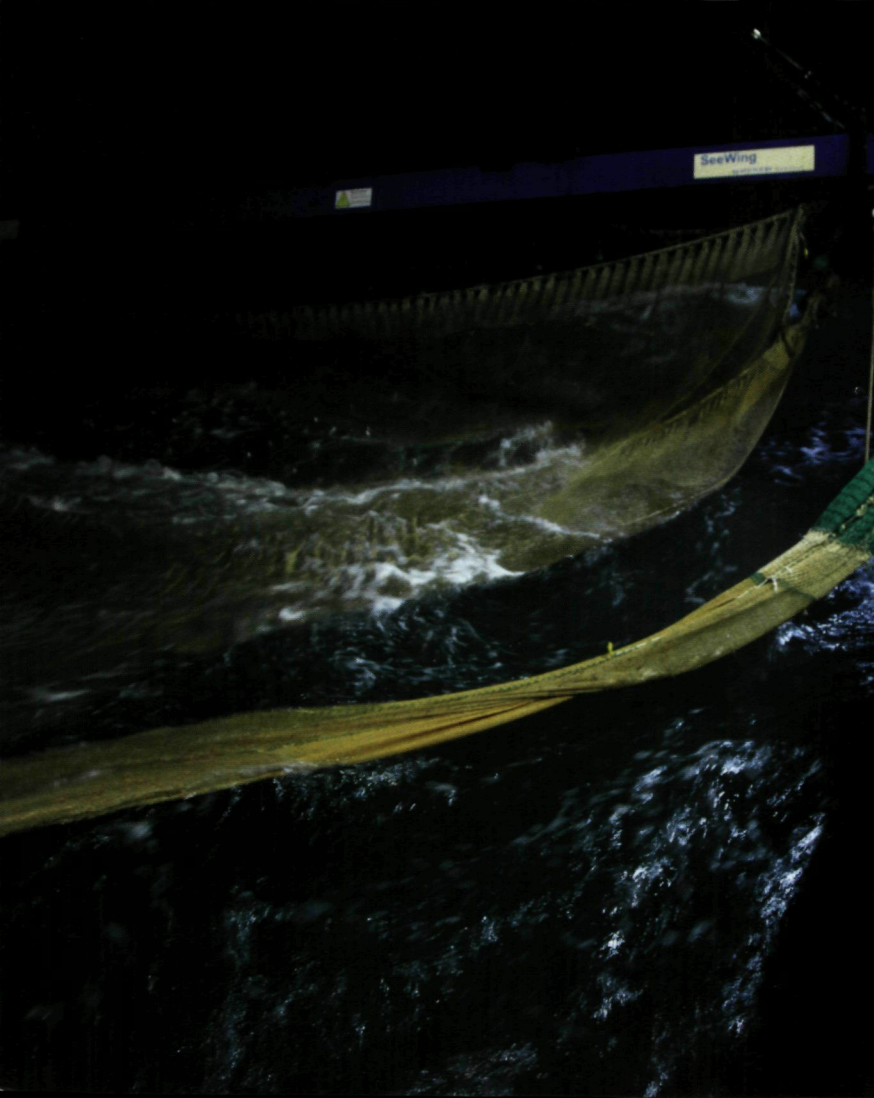


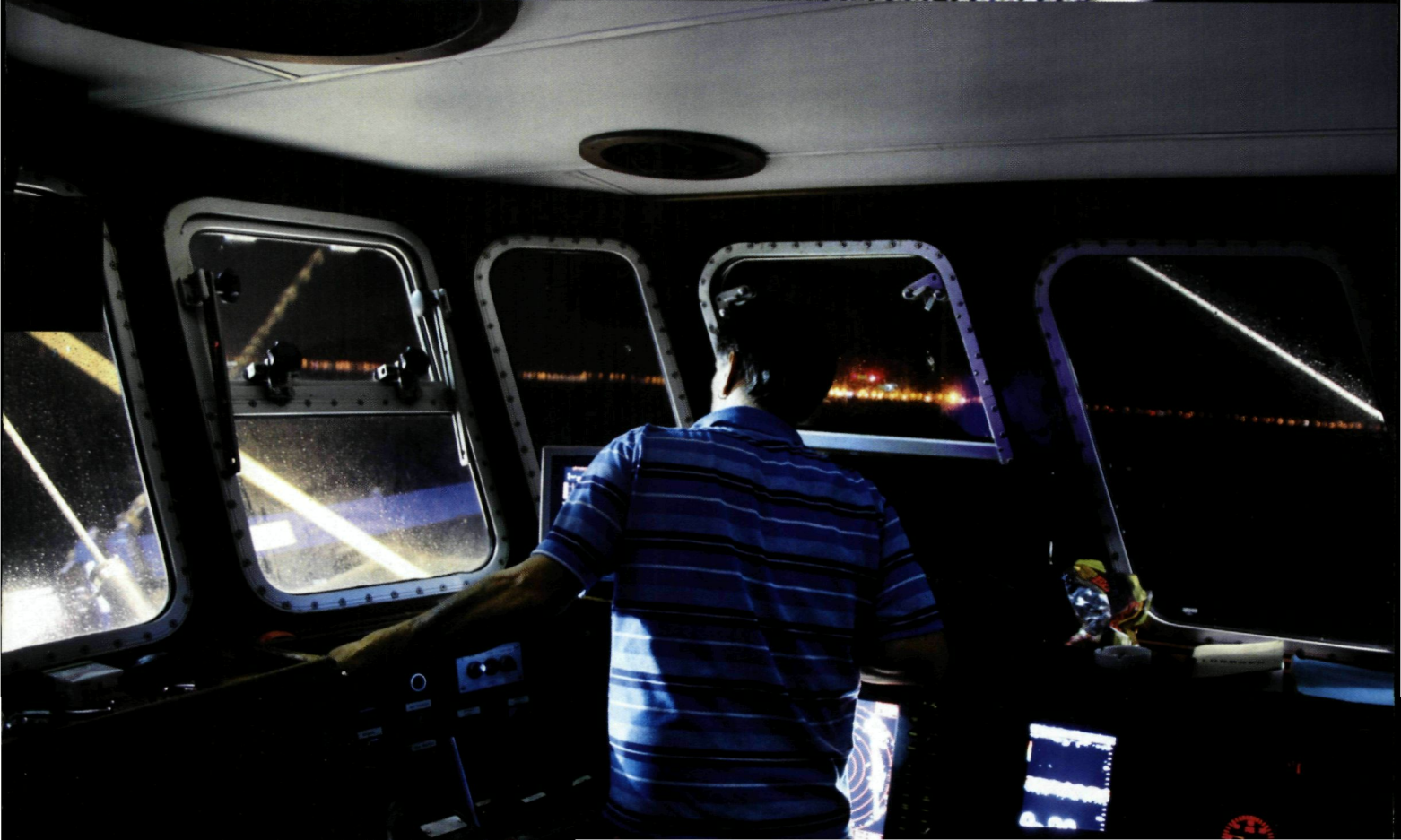
Een nachtje met de 062 DINI

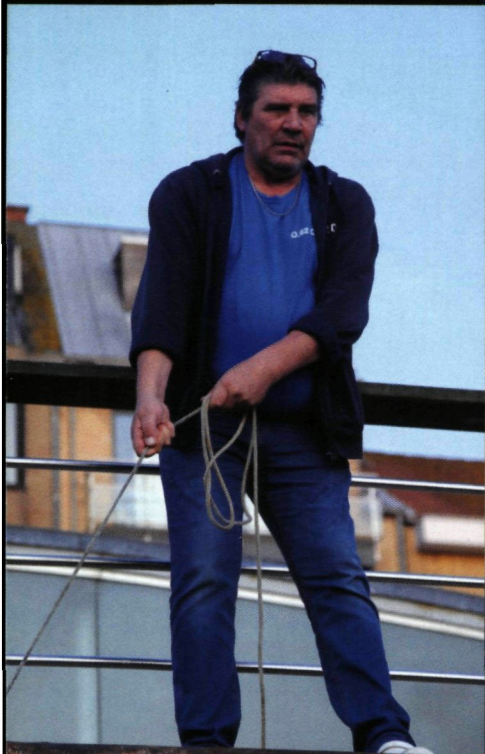
Na heel wat getuigenissen over een lege Zuidelijke Noordzee en het gebrek aan garnalen nam Climaxi de proef op de som. We gingen een nachtje vissen met de mensen van 062 Dini. We zagen professionele mensen aan het werk. Ook zij klagen steen en been over de uitputting van de visvoorraden voor de Belgische kust. Het gaat goed in de Noordzee, behalve voor onze deur. Té veel bevissing door grote schepen, is hun en onze conclusie.

Een fotoreportage van Jo Clauwaert.









Kookhoek

Gegrilde rode poon in saffraan-saus, tapenade van rode paprika en dille boter.



Werkwijze

Vinnen verwijderen en ontschubben van de vis. Langs de rug insnijden van kop tot staart. Graat en ingewanden verwijderen. Rode paprika in de oven op 220C°. Na ongeveer 20 minuten (bijna zwart) uithalen en laten afkoelen onder folie. Nadien ontvellen.

Paprika in fijne dobbelsteentjes snijden en mengen met fijn gesneden look, olijven, en gehakte kappertjes.

Saffraan saus: sjalotten fijn snipperen en zachtjes stoven (glazig). Saffraan toevoegen. Blussen met droge witte wijn en 5 min zachtjes laten inkoken tot ongeveer de helft. Visbouillon toevoegen, room. Zachtjes laten inkoken.

Afronden met zeezout en peper. Pureren en door fijne zeef duwen. De roomboter vermengen met fijn gehakte dille en op smaak brengen met citroensap, peper en zout.

Rug van vis opvullen met de tapenade en in de oven met een boven grill op 180C° bakken. Na ongeveer twintig minuten, de vis op een bord dresserend, een beetje saus toevoegen en op de tapenade een klein lepeltje dille boter leggen.

Afwerken met tripmadame.

Carlos De Gendt

Carlos is al 40 jaar kok en deed diverse stages in binnen en buitenland. Hij werkte o.m. in 't Fornuis en Switel hotel te Antwerpen, Lusitania en Andromeda te Oostende en Casino Middelkerke. Genieten van eten is voor hem een van de mooiste dingen in het leven, dat hij graag, met anderen wil delen. Als hij kookt, laat hij mensen graag kennis maken met de natuurlijke keuken en zuivere producten.

voor 4 personen

- 4 rode pionen

Voor de tapenade ;

- 1 rode paprika
- 50 gr olijven
- 1 teentje knoflook
- 1 theelepeltje kappertjes

Voor de saffraan-saus ;

- 100 gr sjalotten
- 3 eetlepels olijfolie
- saffraanpoeder
- 200 ml droge witte wijn
- 150 ml vis bouillon
- 300 ml room

Voor de dilleboter ;

- 4 eetlepels roomboter
- 1 eetlepel fijn gehakte dille
- citroensap
- peper en zout

FISH & RUN 3

Vier jaar na 'Fish & Run 2' werd het voor **Climaxi** tijd om de temperatuur van het zeewater nog eens te meten. **Europa** is een nieuw visserijbeleid aan het uitvoeren en dat verdient wat onderzoek.

Filip De Bodt en **Saddie Choua** gingen samen met anderen in **België** en **Nederland** op zoek naar de effecten van dat beleid. Ze zagen méér vis dan toen en hoorden dat het met een aantal visbestanden in de **Noordzee** beter gaat. Al is dat dan weer niet het geval voor onze deur. Daar klagen vissers steen en been over het gebrek aan vis.

De komende jaren zijn er uitdagingen genoeg: Europa wil dat alle quota-vis aan land komt, ook die waar men commercieel niets kan mee doen...de fameuze aanlandingsplicht. De Climaxi-ploeg zoemt in op de techniek van het elektrisch vissen en vraagt zich af wat de **Brexit** voor de visserij betekent. Climaxi bekijkt de manier waarop vis verhandeld wordt en stelt vast dat daar heel wat vragen bij zijn. Zo blijft de **Vlaamse Visveiling** onder vuur liggen en twijfelen velen aan het verder bestaan van visserij in **Oostende**.

De filmploeg sprak met vissers, reders, handelaars en wetenschappers en aarzelde er niet voor terug om zelf de zee op te trekken.

Op onze setlist: **Robin De Man**, **Ger De Ruiter**, **Marnix Verleene**, **Johan Lapeire** (vissers), **Kelle Moreau**, **Hans Polet** en **Maarten Soetaert** (wetenschappers), **Jaap Tanis**, **Job Schot** en **Luk Bogaert** (reders), **Wim Versteden**, **Romeo Rau** en **Natacha Baert** (vishandelaars), **Emiel Brouckaert** (Rederscentrale), **Kris Vandecasteele** – schepen voor visserij Nieuwpoort en **Sylvie Becaus**, Vlaamse Visveiling

Regie en interviews: Filip De Bodt

Camera en montage: Kris Schoenmaekers, Saddie Choua, Katrin Van den Troost

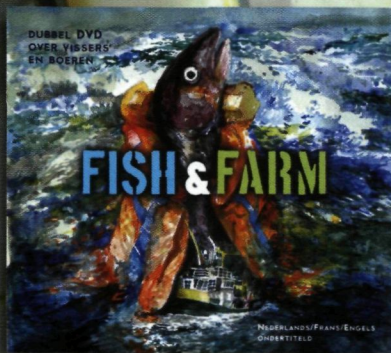
Muziek: Alexander Brackx

Hoes: Jo Clauwaert

Productie: vzw Climaxi

Première op 30 september om 20 uur in Zaal Vuurtoren (opex) te Oostende.
Info en inschrijven: filip@climaxi.be.
Je kan ook een voorstelling boeken via dit adres.

De DVD maakt deel uit van een dubbel project. In dezelfde hoes vind je een documentaire rond landbouw. Ook daar gaat het mis met de kleine producenten.



Je kan de DVD bestellen door overschrijving van 12 € op reknr. **BE40 0016 3236 1163** van vzw Climaxi



Het DNA van onze vissers

Wie waren onze vissers, en wie zijn ze nu? Rond de visserij hangt een bijna mysterieus aura. Vissers jagen op voor landrotten onbekend terrein: de zee. Tegelijkertijd trekt de zee aan en fascineert ze ontelbare kunstenaars, schrijvers en fotografen. De expo bekijkt de zeevisserij-cultuur dan ook vanuit verschillende ogen, met een diep respect voor de weinige vissers die er nog zijn en voor de vele die er zijn geweest. Daar gaat de tentoonstelling 'Het DNA van de Vlaamse Vissers' rond die tot 7 januari volgend jaar loopt in het NAVIGO-museum te Oostduinkerke. Onze medewerker Chris Meyers (schipper-machinist op de Z 90) stelt er een aantal voorwerpen en teksten tentoon waaronder deze handgeschreven poëtische bevestiging en handleiding rond de seksuele eenzaamheid op zee. Info: www.navigomuseum.be

DE ZEE TREKT

Mensen vragen wel eens hoe we ons moeilijke bioritme aan boord kunnen doorstaan: korte slaaptijden wegens het ieders 3u opkelen van de netten en dit de hele reis 24/7. De oplossing om vlog in te slapen ligt soms eigenlijk voor, of beter gezegd in, de hand. Even vlog Uzelf vernemen en U beleeft de beste tijd in tijden. Persoonlijk is de Rub & Tuk na het middageten m'n favoriet. Zelfbevestiging is geen schande, en aan boord ook het enige qua seksleven. Jezelf echt bevestigen is overigens ook geen goed idee, beter is het goedje op te vangen in een "zaadruimte" zoals dat mooi plastisch verwoord wordt, in de volksmond.

Over het gebruik van een vaste doek dan ofwel papientjes is er een theorie: standaardistische partners werken met een vaste receptor. De link tussen gebruikers van vlogpapientjes en losbandig ziet U ook wel. Het gamma van "opvangers" is groot, maar mocht U ooit een sok willen gebruiken leg je hen, na gebruik..., best ergens mooi aan de kant. Bij het ontwaaken en je sokken aandoen wacht U anders een minder fraaie gladdere verrassing. Het formaat van je doek is belangrijk als ook de stof, deze is best goed absorberend. Een lange landingsgreep voor je eigen zuimertjes is een prima idee. Ongeleide projectielen groeien in je post-organisatie buis is niet aangenaam, al is je kussen gewoon draaien meestal genoeg. De dag van bedden zijn er meestal wasmachines aan boord. Wekenlang

gebruik die resulterende in een hokant doekje die je kon horen vallen is nu ook gedaan. De doek hiernaast is afgekeurd wegens te rauw geworden. Glij is nu vervangen door een handdoekje van m'n vriendin, zo blijft het enigzins onder ons. Maar vooraleer je het beste van jezelf kunt kan in die doek wil je misschien een "cowboyfilm" of "glazen" spreken op je TV in je kooi. Het spreekt voor zich dat er op een schip die wekenlang van huis is met alleen mannen aan boord er wel wat visueel materiaal voor handen (!) is. Het is je het niet voor porno en vind je meer in je sexy vriendin en haar lekkere borsten? Dan is de WiFi die tegenwoordig aanwezig is op de schepen een leuke oplossing. Met schone doe je voordeel. Dat kon je te weten als je ooit wordt betrapt terwijl je jezelf in slaap helpt. Men trekt het gordijntje open van je kooi en daar lig je dan. Of misschien glijd je te snel weg in je tukje en staak je alles niet weer op z'n plaats, het bewijs nog in de hand. Maar nog veel erger is net na de ontlasting greps met de netten in het zand te blijven stoppen of iets dergelijks. Fluits uit je led springen is er dan niet bij, je gaf net het beste van jezelf. Al dat gesleu kan nog een financiële extra kosten ook. Er wordt namelijk gezegd dat als er een grote tonbot of andere dure vis in de kuit zit, de wachtman zichzelf heeft betast. De ochtend wacht of "stijve pulle wacht" is daar ideaal voor. Zo wordt de uitdrukking "er een grote tonbot intrekken" wel heel visueel



Bedankt aan alle medewerkers: Filip De Bodt, Jo Clauwaert, Ger De Ruiter, Alex Rosier, Arne Kinds, Katrien Verlé, Colette Leger, Koen De Bièvre, Marc Loy, Romeo Rau, Carlos De Gendt, Annck Vansevenant, Robin Deman, Jason Savels, Jennifer Vrielinck, Lamine Diouf, Koen Vanmechelen, Antoine L gat, Stefaan Pennynck, Chris Meyers, Sarah Hutse, Peter Holvoet-Hanssen, Wim Schrever, Marnix Verleene, en Flor Vandekerckhove.
Drukkerij: Polyprint Herzele



Vlaanderen
verbeelding werkt



Europese Unie of Vlaanderen zijn niet verantwoordelijk
voor de inhoud van dit blad.



Boeken aan het water

Een vakantie met boeken aan het water in hoog- of laagseizoen, het maakt niet uit. Altijd boeiend.

Een vakantie met boeken over en aan het water in hoog- of laagseizoen, maakt het verschil. We vissen en grasduinen naar boeken die de moeite zijn en blijven en de (Noord)zee boeken als een bron van interessante filosofie, geografie, weetjes, romans... Wat in elk geval opvalt: water is een blijver in diverse literatuurggenres. Heeft het te maken met de klimaatverandering die van West-Vlaanderen een bijna verzilde provincie maakt? Heeft het te maken met een laattijdige waardering van onze Noordzee als snelweg van cultuurbevruchting? Heeft het te maken met de onverklaarbare liefde van schrijvers voor alles wat kabbelt en blijft kabbelen terwijl zij op elk woord, elke zin knabbelen?

Met deze compilatie van boekenweetjes kan je een seizoen lang kabbelend langs de vloedlijn op ideeën en trouvailles knabbelen

Leesbaarheid wordt aangegeven met smiley's. Hoe meer smileys, hoe vlotter je door het boek geraakt. Kwaliteit en diepgang worden aangegeven met sterren. Stella Maris, remember? Hoe meer sterren hoe meer het boek verbaast en tot nadenken aanzet.

Aan de rand van de wereld, Michael Pye, De Bezige Bij Antwerpen, 2014 ****

😊😊😊😊/***

Wie denkt dat de Noordzee alleen goed is voor massatoerisme en af en toe een 'pootje' grijze garnalen, moet even onderduiken in dit boek. De auteur schetst hoe via het water, handel en wandel, moraal en verhaal, liefde en pest... de Noordzeelanden ondanks hun verscheidenheid bijna simultaan ontwikkelen. Geografisch correct, mooi ingedeeld naar thematische hoofdstukken en ook wel

verrassend hoe ondanks een bijna onoverbrugbare afstand – wat letterlijk zeker waar is! – landen toch een gemeenschappelijke cultuur, economie, politiek systeem en wetenschappelijk inzicht verwierven. Zeer erudiet geschreven al is het een werk dat je aandacht vraagt. Diagonaal lezen is uit den boze. Wie deze zomer ergens op de Noordzee rondvaart, moet dit boek meenemen. Ook bij stormweer een houvast.

Water, René ten Bos, Boom, 2014*****

😊😊😊😊/***

Dit is zonder twijfel een filosofisch boek en vertrekt, zoals het filosofen blijkbaar betaamt, vanuit de **Klassieke Oudheid**. De titel dekt de lading: over water en water gaat het, soms ook over H₂O. Van **Thales** tot **Empedocles**, van **Schmitt** over **Sloterdijk** tot **Serres**... en raar maar waar, zelfs **Karl Marx** ontbreekt niet. We wandelen nadenkend over water en de auteur scheert daarbij hoge toppen.

Hoe een paus de oceanen verdeelde, hoe **Lavoisier** dacht dat water louter een molecuul was bestaande uit twee gassen, hoe kapitalisme begon bij de zee, hoe veel zogenaamde biowetenschappen vermomd marketing voeren voor een verdere uitputting van deze natuurlijke rijkdom... Dit is wat volgens mij filosofie moet zijn. De verwondering dat wat je als vanzelfsprekend denkt te kennen, zo bizar en vreemd is dat je bij elk glas water dat je aan de lippen zet toch even aarzelt. Wat is dit wat ik drink? Zeer helder geschreven, aangevuld met correcte maar niet al te veel citaten of voetnoten. Een boek waar je dorst van krijgt. Dorst naar meer.

Tide, Hugh Aldersey-Williams, Viking Penguin, 2016***

😊😊😊😊/***

Eb en vloed. Een terugkerend natuurfenomeen veroorzaakt door de gravitatiekracht onder invloed van een samenspel tussen zon en maan. Tot zover onze kennis en met deze ene zin heb je zowat alles gehad. Getijdentabellen zijn te downloaden en dan weet je wanneer je de voeten droog houdt aan het strand. En dan? Wie schrijft in godsnaam een boek over getijden? **Hugh Aldersey-Williams** dus. Een auteur met fascinatie voor hoe getijden variëren en het leven aan wal bepalen. Duidelijk met een voorkeur voor de Engelse kusten (**Norfolk, Suffolk, Thames**,...). Maar ook **Scandinavië** passeert de revue (de **Lofoten** bijvoorbeeld) net als **Oost-Canada (Nova Scotia)**. Intrigerend wordt het hoe getijden met de tijden veranderen en blijven veranderen door klimaatwisselingen, hoe getijden niet louter een horizontale maar ook een verticale beweging zijn en hoe dit op bepaalde plaatsen ook merkbaar is. Water is voor de auteur geen oppervlak maar een gegeven dat in alle diepte kan verkend worden. Het boek begint aarzelend en wat te anekdotisch. Het vraagt van de lezer doorzettingsvermogen om door te dringen naar het vernieuwende in dit werk. Eventjes de golven breken, is de boodschap...

Zeepijn, Charlotte Mutsaers, Meulenhoff, 1999

😊😊😊😊😊/****

Een Nederlandse auteur die al jaren in Oostende woont en werkt. Dat moet een clash geven. **Mutsaers** is een must voor wie een beetje Oostende kent. Ze is gek op **Ensor**, op **Spilliaert** en ontdekt de stad als een planeet. 'Zeepijn' en ook haar latere boek 'Bont' speelt zich voor een groot stuk af in de 'Koningin der Badsteden'. Haar toon is komisch ironisch, kinderlijk verwonderd en uiterst vermakelijk. Het boek bestaat uit korte episodes, soms leuk geïllustreerd, die op een of andere vreemde manier samenhangen met 'pijnboomen', bomen die je vaak op schrale grond en dus soms dicht bij zee terug vindt. Haar zoektocht naar zeepijn(bomen) brengt haar bij dichters als **Heine**, romanschrijvers als **Toergenjev**, en schilders als... surprise, surprise.... Ensor en Spilliaert. Een aanrader om te lezen op de zeedijk in Oostende, even uit de wind achter het kuraal. Per hoofdstukje een aperitiefje en een handvol wullokken. Meer moet het leven niet zijn.

Haaienkoorts, Morten A. Stroksness, Atlas contact, 2016

😊😊😊😊😊/***

Ecologisch ligt dit boek delicaat. Het vangen van een Groenlandse haai op een rubberbootje in de Noorse Zee. Het doet denken aan het legendarische boek **Moby Dick**. De haai krijgt de allures van een

God, net zoals de zee bij de Lofoten zowel als hel of hemel worden beschreven. Hoewel indringend ontrolt het boek zich vlot; een veelzijdige kans want je kan het lezen als een karakterstudie maar ook als een avonturenroman of zelfs te bekijken als een episode uit **National Geographics**. Want naast de mislukkingen en de vreemde verhouding tussen de twee hoofdfiguren, staat het boek vol met weetjes over vis als skrei, windrichtingen, de walvisvangst vroeger, ... Niet voor mensen die de zee louter beminnen als een plaats vol 'ambre solaire' of om langs een zeedijk te kuieren als de wind meezit. Wel voor mensen die varen en vissen en zich verwonderd blijven afvragen wat daar, in die donkere dieptes, omgaat.

De ontdekking van het langzame leven, Sten Nadolny, Boekwits, 1983 (vertaald in 2014)

😊😊😊😊/****

Per boot de wereldzeeën verkennen, is een onthaastte manier van reizen. Neem daarbij het hoofdpersonage **John Franklin** die extreem langzaam is en je krijgt een superboeiend startpunt. Een historische roman, een beetje te lezen als een rariteitenkabinet. Maar alles speelt zich af op zee, van **Kaap de Goede Hoop** tot **Van Diemen's Land**: John maakt een carrière van kapitein tot gouverneur. Hou een atlas bij de hand. Je leert de wereld anders kennen. Ideaal boek voor mensen op een cruise die zich na dag 2 beginnen te vervelen en het langzame leven willen ontdekken...

Woeste kusten, Tom Blass, Hollandia, 2016

😊😊😊😊/****

Dat geen reisorganisator dit boek opneemt voor een aparte **Noordzeecruise** blijft me een raadsel. Dit boek is echt leuk, vol weetjes en reist van **King's Lynn (Norfolk)** naar **Schiermonnikoog**, naar Oostende en **Blankenberge**, naar de **Shetland Eilanden**... De auteur beschrijft zijn reiservaringen met enige slordigheid. Hij spreekt nog van de veerboot van **Ramsgate** naar Oostende, noemt **Thermae Palace** het **Thermopylae Hotel**, **Hotel Du Parc** wordt **Café du Parc** en de **IJzer** het **IJzerkanaal**. Hilarisch leuk maar goed geschreven. In tegenstelling met het boek van **Michael Pye** is dit geen historisch boek maar wel een anekdotische reis die af en toe een schaterlach ontlokt. Het doet denken aan de vakantieboeken die ik als kind meekreeg en waar twee gelijkaardige tekeningen naast elkaar werden afgedrukt. De opdracht was steevast: 'zoek de zeven verschillen'. Precies zo iets presenteert deze auteur. Al is de feeling die hij beschrijft wel to the point. Zoals de beschrijving van de ramp met **The Herald of Free Enterprise** die hij associeert met de **Thatcheriaanse** aanpak. Kortom, een onjuist maar een echt goed boek.

Annick Vansevenant • foto Jo Clauwaert

Fysicus van opleiding met specialisatie theoretische fysica en chaostheorie. Ze was vier jaar lang hoofdredactrice van 'Vrouw en Leven' en maakte uiteindelijk van schrijven haar beroep.

Het leven zoals het is op de Z53 'Van Eyck'



Na 14 dagen thuis is het weer tijd om te vertrekken richting het schip. **Kenneth, Yves** en ikzelf moeten om 11u aan het gebouw van **VVC-equipment** staan. Daar staat ons een busje op te wachten dat ons naar de luchthaven voert. Het schip komt namelijk binnen in **Dunmore East** in **Ierland**. Na 12u onderweg (2 vliegtuigen en een taxirit van 2u) komen we uiteindelijk aan. Nog een pintje gedronken met de gasten die afgelost worden. En we kruipen in onze kooi voor nog een paar uur.

9u lokale tijd. 'Ja e boys' komt **Kenneth** roepen in het logies. Iedereen komt uit zijn kooi, nog een tas koffie in het kookhuis en we zijn er mee weg. De trossen worden losgegooid en de **Z53 Van Eyck** kiest terug het ruime sop. Na ongeveer anderhalf uur varen hebben we ons visbestek bereikt en worden de netten over boord gezet, het visruim wordt klaargemaakt en de eerste wacht gaat op. Ikzelf blijf nog even hangen in het kookhuis en kijk dan verder naar een serie die ik aan het volgen ben.

De zoektocht naar zeeduivel is begonnen. Doordat wij door de Europese quota, beperkt zijn in wat we mogen vangen, kunnen we niet zuiver achter tong vissen. Andere schepen zitten nu in de **Golf van Biskaje**, maar voor kleinere schepen als de **Van Eyck** is het daar te diep.

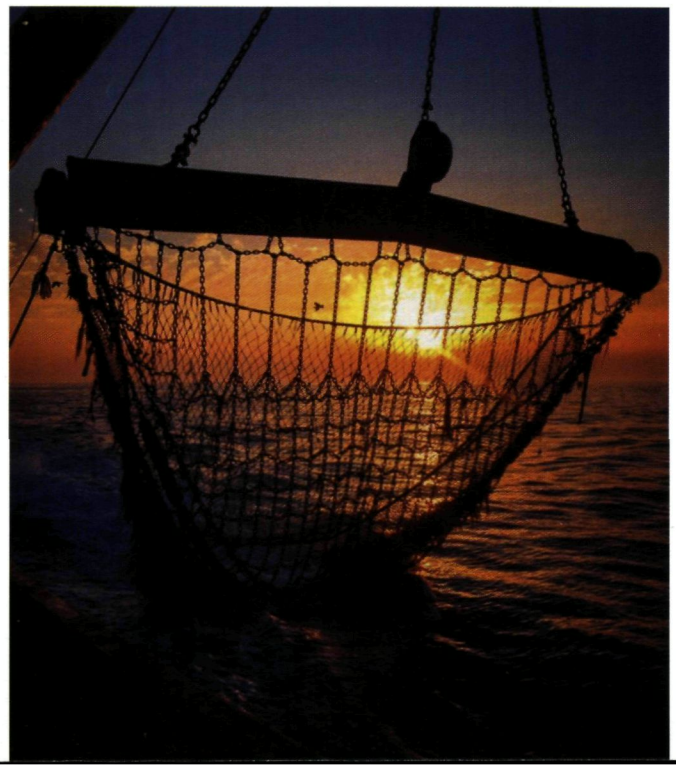
De eerste visnacht zit er ondertussen op. We verdienen mooi ons brood en de sfeer is op en top. De machinist is ons middagmaal aan het bereiden. Vandaag biefstuk friet, altijd een festijn. Niet veel later krijgt **Kenneth** het bericht van de baas dat hij het liefst

zou hebben dat we in **Zeebrugge** binnenkomen, zodat het schip kan geschilderd worden. Als we in één stuk van het Iers water naar Zeebrugge varen zou dat 48u duren, daarom leggen we zoveel mogelijk afstand al vissend af. Eerst enkele dagen aan de Ierse kust, dan het **Bristol Kanaal**, erna een duwtje richting de **Scilie-eilanden** en uiteindelijk nog enkele slepen aan de kust van **Brixham**.

Het is nu zaterdagochtend. Het schip wordt schoongemaakt zowel vanbinnen als vanbuiten, de netten worden binnen gesmeten en voor de laatste keer van de reis wordt de vis in het ijs gelegd. Van hier is het nog de volle 24u naar Zeebrugge. We overzien onze netten en maken de steennetten los, dat zijn de ijzeren schakels die voor ons net hangen.

Rond 9u in de ochtend komt de 'koppen' van Zeebrugge in zicht. Nog even wachten op het sas en we kunnen doorvaren richting de vismijn. Nu enkel nog vis lossen, de steennetten vernieuwen en we kunnen naar huis. Tegen de namiddag zit het werk erop. De vrouwtjes staan ondertussen op de kaai. De vuile kleren nog in de 'pluizak' en we zijn naar huis voor een weekje congé.

Robin Deman • Foto's: Jason Savels



Maart 1987: Potlood, garnalen en de grote ramp



6 maart 1987

Ik trok mijn jas aan en reed mijn fiets slommend tussen de piepschuim visbakken uit de loods naast het visserscafé. Toen ik bijna aan de dokken was, zag ik Engelse toeristen terugkeren naar de ferry. De avond viel en de straatlampen brandden al.

Ik remde aan het zebrapad toen ik de toeristen de baan zag oversteken. Engelsen kijken altijd de verkeerde kant uit als ze oversteken. Een jong koppel met een springerig vierjarig meisje tussen hen in, stak de straat over. "Come-on Emily, hurry-up!" Het kind lachte naar me terwijl ze tussen haar ouders de straat overstak. Ze had kuiltjes in haar wangen en uitzonderlijk mooie ogen. Haar naam en die ogen dansen nog na in mijn hoofd, terwijl ik de weg naar de polders insloeg. Het was een ijskoude fietstocht. Die avond, opgewarmd na de tatjespap met rode poot, tekende ik Emily op mijn kamer. Het was mijn lievelingsbezigheid toen ik vijftien was, portretten tekenen met potlood op papier.

21 maart 1987

Vrije Radio De Viking galmde door het café: "en dan gaan we nu verder met Madonna, want dit is het meest aangevraagde verzoeknummer deze week: speciaal voor de helden, de reddingswerkers, de garnaalvisser die hun hart

opengezet hebben om te helpen met het redden en bergen van de slachtoffers van de Harold of Free Enterprise, de voorbijganger. Hier is Madonna met Open your Heart!" "Misschien wel tweehonderd doden en er zijn nog vermisten. Ze zullen nog weken bergen," zei Jacob, de reder. "Als ze die nu nog niet gevonden hebben, dan is het zelfs te laat om ze nog te identificeren," zei Thaddeus Pulle, de visser.

Ik kon alleen denken aan de vrolijke kleuter die tussen haar ouders het zebrapad overstak. *Zou Emily het gered hebben?* Ik haalde glazen op van de tafels, bierviltjes van onder de tafels en zette de stoelen recht. Wanneer ik mijn ogen sloot, zag ik nog altijd het lachende gezichtje van Emily. Een golf van misselijkheid trok door mijn organen. "Ik eet geen garnalen meer de rest van het jaar. En ook geen krabben meer," Matthias, de caféfilosoof, maakte een smakgeluid en verklaarde: "Met vissen in de buurt wordt de ontbinding van een lijk honderd keer versneld." Ik veegde de tafels nu af met een vaatdoek. Terwijl hij een rolmops naar binnen speelde, ging hij verder:

"Krabben en kleinere zeedieren beginnen redelijk snel de zachtste stukken van het gezicht van een verdronken lijk op te eten. Oogleden, lippen en oren verdwijnen het eerst, gevolgd door ogen, neus en mond. Verdronken lijken hebben stevast garnalen in hun lichaamsopeningen zitten. Heel snel al. 't Is een kwestie van uren. Kleine zeedieren, zoals garnalen, zijn bijzonder efficiënt bij het opruimingswerk." Hij likte zijn vingers smakelijk af. Ik spoelde de vaatdoek in de spoelbak, voelde me onpasselijk worden. De muffe geur van de vaatdoek en het oude bier, Matthias' verhaal, Emily's mooie ogen... Ik hurkte achter de toog, klikte het slot van één van de kleine ijskasten open en bleef gehurkt ervoor zitten. De koude lucht sloeg in mijn gezicht. Ik rilde maar bleef zitten en vroeg me af of ik ooit nog eens garnalen zou kunnen eten zonder hieraan te denken, jaren ver van de ramp misschien?

"Het zal natuurlijk wel een bijzonder vette vangst zijn," aarzelde Petrus, de garnaalvisser.

De zatlappen lachten veel te hard.

Nonkel Andreas kwam vanuit de achterkeuken het café binnen, zag me zitten bij de open ijskast en vroeg:

"Ben je aan het trainen om te migreren naar de Noordpool?"

This garden is dedicated
to the memory of
EMILY aged 4
taken from us March 1987
at ZEEBRUGGE

30 maart 1987

Het was mak in de klas. De leraar was geconcentreerd een nogal klunzige proefopstelling aan het maken. Iedereen wachtte met ingehouden voorpret op een gefrustreerde uitbarsting of beter instorting. Ik volgde een vlieg, het was

de eerste van het jaar. Hij botste tot tien keer toe tegen het raam. Op de kast stonden opgezette vogels. Een mantelmeeuw, een kokmeeuw, een zilvermeeuw, een visdief en een Jan van Gent. De vlieg schonk er geen aandacht aan. Mijn gedachten dwaalden af naar dode meeuwen op het strand en hoe die meteen vol vliegen zaten. Ik kon de zee bijna ruiken doorheen de mottige geur van de turnpakken die meer dan ooit deze dagen nutteloos aan de haken achteraan in de klas hingen.

Een loeiende sirene doorbrak de stilte die nu al pijnlijk lang duurde door de problemen met de proefopstelling. Iedereen keek door het raam.

Waarom gebruiken ze hun sirene? Het komt niet aan op minuten. Er valt geen leven meer te redden.

De leraar ging wat rechter staan. Zijn gezicht plooiden zich in de ceremoniële blik die hij nu al dagen beoefende. Een ambulance stopte bij de gemeentelijke turnzaal aan de overkant van een zanderige weide vol helmgras en schapen naast de school. De ambulanciers droegen vier draagberies naar buiten met lichamen op met daarover een doek. "Laat ons bidden voor die arme zielen", de leraar boog zijn hoofd, zei een kort gebed en de les werd verder gezet met een knetterende vloek omdat de proefopstelling in elkaar was gezakt. Mijn gedachten bleven hangen aan de lijken in de turnzaal.

Zouden ze nog herkenbaar zijn? Zouden de garnalen al toegeslagen hebben? Wie waren het? Hoe oud waren ze? Meisjes, jongens van mijn leeftijd? Zouden er kleine kinderen bij zijn? Emily?

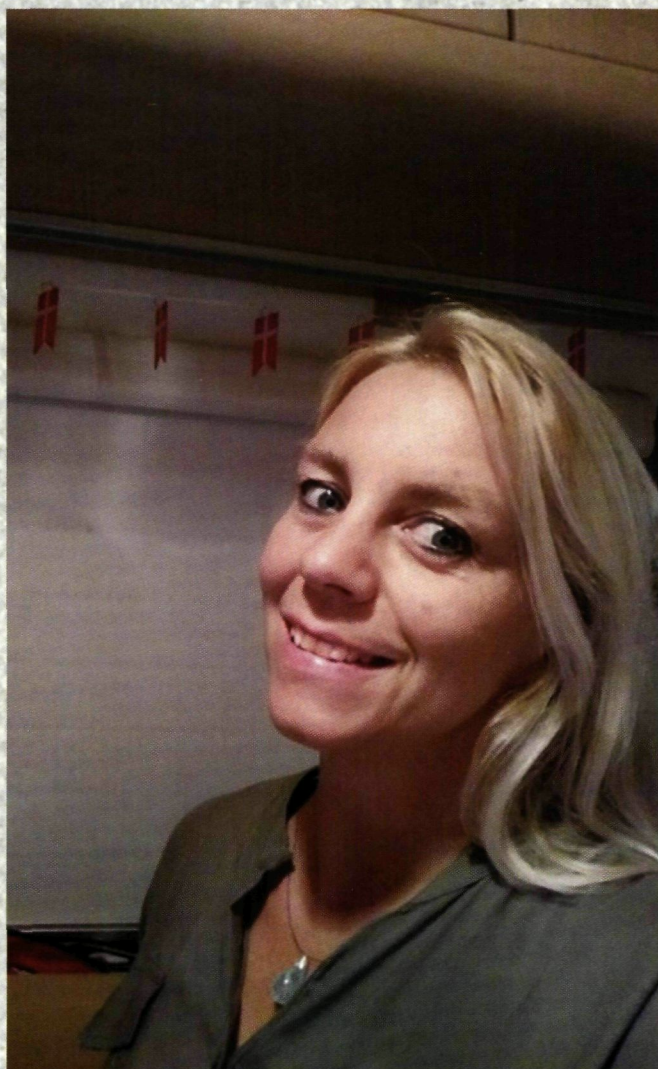
De gedachte was ondraaglijk. Ik kon het niet uit mijn hoofd zetten, dagen aan een stuk hetzelfde patroon en de lessen gingen gewoon verder. Muffe lessen en in onze turnzaal lagen meer dan honderd tragische verhalen op planken. Is er dan niemand in de hele school die leed onder deze tragiek?

Nog geen kwartier later loeide er alweer een ambulance voorbij. "Lang zullen ze leven, lang zullen ze leven" loeide Bruno mee. De leraar gaf hem een tik waar het stiller van werd dan wanneer hij daarom gevraagd zou hebben. Maar bidden werd er deze keer niet gedaan.

30 april 1987

De zon scheen verblindend. Ik trok de rolgordijnen van de achterkeuken op en twijfelde, dat ik zou studeren was niet het onderwerp van de twijfel maar waar, op het strand of op de binnenkoer? Binnen bleef ik alvast niet. Terwijl ik een boterham met boter en aardbeienjam smeerde, luisterde ik van in de keuken mee met het café naar de Vrije radio De Viking. Let it be van Ferry-Aid speelde. Het gordijn van gekleurde plastic linten wapperde in het deurgat tussen het café en de achterkeuken. Ik hoorde dat Petrus, de garnaalvisser in het café zat. Hij zat te praten met Nonkel Andreas. Hij kwam nog meer dan vroeger en hij was vroeger al een behoorlijk vaste klant. Hij voer uit, kwam zich zat drinken en voer weer uit, zijn vrouw zag hem niet meer. Ze was Tante Roos komen uitschelden maar Thaddeus had haar gekalmeerd. Roos riep hem niet binnen en als hij hier zat, hield ze hem ook niet tegen om naar huis te gaan. Integendeel, Tante Roos spoorde hem aan naar huis te gaan en het eindigde altijd in ruzie omdat Petrus vond dat ze niets over hem te zeggen had. "Is mijn geld niet goed genoeg misschien?" Thaddeus probeerde aan Petrus' vrouw uit te leggen dat Petrus dezelfde niet meer was sinds de Free Enterprise. De mensen die hij gered had, was hij snel vergeten, te snel. Het waren diegene die ze aan hun lot hadden overgelaten die hem bleven achtervolgen. Het tij was snel beginnen stijgen en de opvarenden die zich nog aan boord bevonden, waren - opgesloten in de ferry - om het leven gekomen. Zij waren het, die hem op café hielden. Tante Roos had Petrus' vrouw getroost en meegenomen in de achterkeuken. Ze had koffie geschonken

en uitgelegd dat een man op zee laten iets is wat weinig vissers te boven kwamen, ook al zeiden ze er thuis nooit iets over. Hetzelfde met stormen op zee meemaken en de angsten die ze daarbij kweekten. Aan boord konden ze het niet kwijt, iedereen voer in hetzelfde schuitje. En aan wal maakte je je vrouw niet ongelukkig of ongerust. Om hun angsten, verdriet, frustraties kwijt te kunnen moesten ze op café. Petrus liet bijna tweehonderd man op zee. Zo zag hij het in zijn hoofd en hij kreeg het niet verwerkt. Petrus' vrouw scheen het te begrijpen. Niettemin was ze er een week later vandoor gegaan met een ander. Nu zat Petrus hier van bij zijn thuiskomst tot zijn vertrek. Hij sliep soms een paar uur aan boord of zelfs met zijn hoofd op zijn armen in het café.



Het nieuws op de vrije radio begon met het bericht dat alle lichamen uit de Herald of Free Enterprise waren verwijderd, wat bij Matthias meteen de opmerking ontlokte dat dat wel mocht na twee maanden bergen. Honderddrieënnegentig doden. Drie lichamen finaal vermist. Twee militairen en een baby. Daarna kwam het tweede nieuwsonderwerp dat handelde over de noodzaak aan het herzien van de internationale reglementering voor gevaarlijke producten naar aanleiding van de vaten cyanide die aan boord waren van de Herald Of Free Enterprise en die bedreigend waren voor het milieu en de bevolking. Drie vermiste lichamen en vaten cyanide langs de kust. De zin om aan het strand te liggen studeren verdween als sneeuw voor de zon. Ik zette een oud tafeltje afgedankt uit het café en een keukenstoel in de zon en legde de cursus open voor me, potlood in aanslag. In gedachten verzonken, tekende ik mijn blad vol.

Jennifer Vrielinck

Zeereus vliegend tapijt

door **Peter Holvoet-Hanssen** vrij vertaalde en bewerkte poëzie
van de Senegalese dichter-wever **Lamine Diouf**

we moeten de buik terugvinden van onze geuur
nu alles zijn kleur verliest ~ zijn smaak ~ de bossen grijs
schakels verbroken ~ lichten als soorten verdwenen

oh mon petit tapis volant où est tu dans le vent

ik vertrok uit Senegal met enkel een zak en zo weinig
dingen ~ wat water ~ de zang van de vroege ochtendvogels
de immense hemel zoals een paard dat je moet bestijgen
jij en ik ~ onze woestijnen worden eens weer groen

oh mon petis tapis volant où est tu dans le temps

zie het avondmaal van de grote fotograaf over de oceanen
het bevindt zich op een plek schatplichtig aan het licht
dat een grijze wind meevoert naar de nacht

*Bind te bañ di taxaw
Taxawlul te xamal ni gis aka uteek xool
Te xol lamuy yek eppena xel
Limay wax Yengup xel di xelli
Xolli ay goomu xol
Mooy ki lay faj*

op een blauwe maandag af te dalen onder de zeespiegel
in het gezelschap van schelpen en wieren als haren
die bruusk verschijnen
dood omgeven door gekloofde tepels

hier is het licht

daar ~ de eilanden van de slangen
de hyena met de snuit naar de onschuld
kinderen als ruïnes

een nacht valt op Senegal in het midden van een dag
een schandaal schrikt wakker
een herinnering valt met de regen op de dieren

*Soo beggee daqqar
Dangay ñeme tartar
Tartar dañ koy war
Te lu bari laqu waa Dakar*

de sirene ~ golven breken op de oever
er zijn er die half in de zee staan
zij die verdwijnen

en zij die niet weten hoe te baden
hoogstens met de voeten in het water

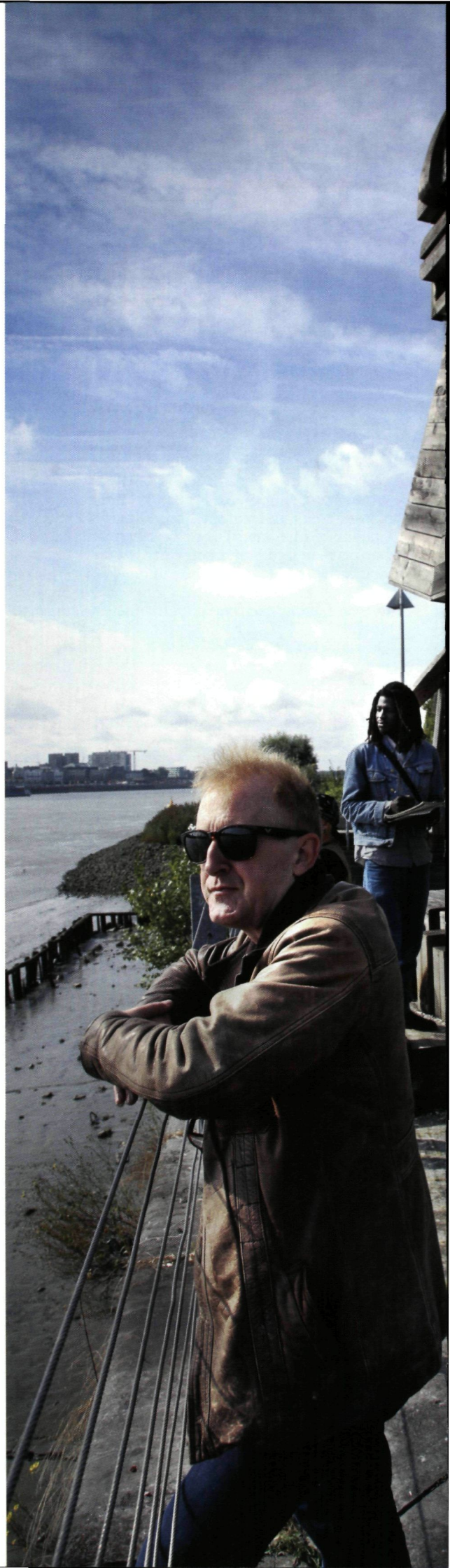
een mens van de wind

aan de rand van de wind
die rent over de velden

die ons grijpt

zie het licht gaat open
les lumières ouvertes

man van de wind ~ je leeft in de wind
waar voert de wind je naartoe
hij wil je zijn verhaal vertellen





'ik ben de mens van de wind
die de kou meebrengt
ik dirigeer het reliëf van het zachte water
woestijnpatronen

ik laad het water met zout
ga terug naar het begin van alles'

heel het cyclisch systeem
wat gebeurt er met mij
dat ik denk dat die buitenaardse wezens komen

uit de zee

zij zijn de longen van de planeet

*la matière s'exprime
c'est froid, c'est bon
l'heure est au départ*

~ le petit tapis volant nous ment pas

hoe zijn wij hier terechtgekomen
nog niet gevallen ~ nog niet op de grond
onze trots werd ons enige voedsel

onze holle magen ~ we maken er een steen aan vast
ah ja, om de leegte te vullen
een steen om die ruggen recht te zetten

onze ogen begraven in onze schedels
ik herken mij niet meer

een beetje gras, het nieuwe dagmenu

ik mag mezelf niet beklagen
ik heb nog een glas water op tafel

(er gaat niets boven water)

maar ik kan mezelf niet voeden met mooie kleren

de honger van het kind dat ik niet meer kan zogen
die blik, zo zwaar

maar de hoop, die is heerlijk
een bitter en gepeperd gerecht

ik herinner mij de geur van de grijze rook

mijn kruiden

de smaak van die zalige maaltijden ~ zingend
dat knaagt aan mij

ik herinner mij de zeelucht ~ kreten in rook opgegaan
de kinderen van morgen zwijgzaam voor het winkelraam
ze kennen enkel de vervoeging
van de toekomstige tijd

*eenzaamheid houdt mij gezelschap
vult het ruim van mijn boot
traag op de tranen van de aarde
slavernij en leugens zijn niet gestopt*

tot dit oord geen ziek woord is ~ een woord geen ziek oord

man van de wind
het is tijd om te vertrekken

Foto (c) **Jo Clauwaert** (**Peter HH** en **Lamine Diouf** bij)
(c) 'Cosmogolem' van (kunstenaar) **Koen Vanmechelen**



STING en 'The Last Ship'

Graag nemen we draad weer op die we hebben losgelaten toen HVB als maandelijks uitgave de boeken sloot. Dat was rond de tijd dat **Sting**, bassist, zanger en songschrijver van **The Police**, 'The Last Ship' uitbracht, zijn elfde studioalbum, zijn eerste ook in tien jaar, sinds 'Sacred Love' uit 2003. Tot dan hadden we achtentwintig afleveringen lang getracht verbanden tussen zee, zeevaart, zeelieden en muziek te belichten aan de hand van weinig bekende tot overbekende liederen uit alle windstreken (op het eigen Oostende na, maar dat hielden we steeds in het achterhoofd, als bekroning van de serie) Losse link of hecht verband, ode aan de zee of afschuw voor scheepsrampen, verhalen uit een ver verleden of net heel dicht bij ons, alles was en is mogelijk.

Rockster Sting - **Gordon Sumner** met zijn echte naam - ging in zijn sololoopbaan gaandeweg steeds nieuwe wegen uit: wereldmuziek, jazz, klassiek, tot de luitmuziek van **John Dowland** toe, en dan zitten we in de 16e-17e eeuw. Zijn teksten hebben niet zelden literaire ambities of behandelen verheven thema's, waardoor ze al even vaak als 'pretentius' ervaren worden. Een project als 'Nothing Like The Sun' (1987) refereert aan **Shakespeare**. Niet echt ongewoon voor een ex-schoolfrik (Sting was twee jaar lang leerkracht), maar voor een rocker was het, althans veertig jaar geleden, niet vanzelfsprekend, alsof rock-'n-roll niet te verbinden valt met enig intellectualisme. Een zekere hang naar het spirituele is hem niet vreemd, wat hem door sommigen ook al niet in dank werd afgenomen. Zoals vaak is het vooroordeel sterker dan de studie van de feiten.



Sting • foto ©Jo Clauwaert

Net zoals **Sir Bob Geldhof** ('I Don't Like Mondays') en die andere steeds weer gecontesteerde zanger **Bono** van **U2** heeft Sting, één van tien best verdienende muzikanten van het **UK**, zich steeds (toch vanaf 1981 met zijn deelname aan *The Secret Policeman's Other Ball*) ingezet voor het goede doel: **Band Aid**, **Live Aid**, **Live 8**, **Live Earth** en veel, heel veel meer. Zijn betrokkenheid bij **Amnesty International** is welbekend: nog in 2015 steunde hij de internationale campagne rond de verdwijningen en kidnappings in **Mexico**. Dat sluit naadloos aan bij protestlied 'They Dance Alone' (van 'Nothing Like The Sun') dat handelt over de 'arpilleristas', de **Chileense** vrouwen die de nationale dans van Chili, de 'Cueca', dansen met in hun armen de foto's van hun onder het regime van **Pinochet** verdwenen geliefden.

Bij uitbreiding verwijst de song ook naar de dwaze moeders van de **Plaza de Mayo** in **Buenos Aires** (vanaf 1977), die voor het presidentieel paleis in stilte opkwamen voor hun verdwenen kinderen. Vooral zijn **Rainforest Foundation Fund**, ter bescherming van het regenwoud, kreeg veel aandacht. Dat fonds kwam er in samenwerking met **Braziliaans Kayapo** opperhoofd **Raoni Metuktire**. Ook Stings (tweede) vrouw, actrice en filmproducer **Trudie Styler** was erbij betrokken. Zelfs voor de **Dalai Lama** en **Tibet** zette hij zijn beste beentje voor. Er is vaak smalend gedaan over zijn activisme, maar het is nu eenmaal een constante in Stings leven.

Het was het muzikale succes dat dit activisme mogelijk maakte. De nominaties en prijzen opsommen die hem als muzikant te beurt vielen, is onbegonnen werk. **Wikipedia** wijdt er een apart hoofdstuk aan. Enkel een **Academy Award** (alias **Oscar**) ontbreekt, maar hij sleepte in **Hollywood** wel een aantal nominaties voor 'best original song' in de wacht. Sting (°1951) is ook acteur (o.a. een opvallende rol in sci-fi cultfilm **Dune** en hij speelde in rockopera **Quadrophenia** van **The Who**), al ligt die loopbaan intussen haast twintig jaar achter hem. Zowel zoon **Joe Sumner** (in **Fiction Plane**) als dochter **Elliott Paulina 'Coco' Sumner** (in **I Blame Coco**) volgen de voetsporen van pa en vervolgen een muzikale carrière.

Dit is natuurlijk algemeen bekende materie maar om de dramatiek met zijn begindagen te accentueren mocht het wel weer eens op een rijtje gezet. Want dat prille begin is Sting allerm minst vergeten. Dat bleek al vroeger bij een eerdere 'droge' periode, na de dood van zijn vader, eind jaren tachtig. Dat had geleid tot een emotionele en creatieve impasse die uiteindelijk opgelost werd met 'The Soul Cages' (1991) dat verslag deed van de gevoelens die hem toen bevolkt hadden. Het werd het slechtst ontvangen album uit zijn carrière maar Sting had er zijn ziel in gelegd en langzaam kwam er meer erkenning, vooral van hen die de emoties herkenden. Zoveel decennia later heeft 'The Soul Cages' nog altijd zijn vurige voorvechters. Het leverde trouwens met 'All This Time' een grote Amerikaanse hit op en het titelnummer won de allereerste **Grammy** voor 'Best Rock Song' in 1992. Het is niet verkeerd te stellen van 'The Soul Cages' nu meer op zijn reële waarde wordt bekeken.

'The Last Ship' zit in hetzelfde schuitje: het project komt er na een lange periode van stilte (of incubatie?) en het grijpt uitdrukkelijk terug tot Stings vroegste levensdagen. Dit moest ooit eens aan de oppervlakte komen... We gebruiken met opzet de term 'project' want 'The Last Ship' begon als een toneelstuk (dat uiteindelijk in 2014 in première ging, bijna een jaar na de cd, en dat een paar songs meer telt) 'The Last Ship' grijpt terug naar Stings herinneringen aan zijn jeugd in **Wallsend** in **North Tyneside**, langs de rivier de **Tyne**, in het noordoosten van **Engeland**. Leven was er overleven, een bestaan van werken en dreigende werkloosheid in de schaduw van de scheepswerven, die stilaan hun bestaansreden aan het verliezen waren. In 2007 sloot de scheepswerf waar menig beroemd geworden schip van stapel liep (het loont de moeite om die grote verscheidenheid aan historische vaartuigen eens te overlopen!). Natuurlijk neemt Sting de gelegenheid te baat om het thema te verdiepen met reflecties over relaties, het leven in familie en binnen de gemeenschap, waarbij enig gefilosofeer en een occasionele poëtische vlucht niet weg zijn.

De plaat begint met de titelsong, meteen aanleiding voor Sting om via een memorabele melodie de registers open te trekken. Ze eindigt met een grootse herneming van dit 'The Last Ship'. Er komen, niet onverwacht, figuren langs die kleur geven aan het bepaalde songs (zoals de bokser van 'The Night

The Pugilist Learned How To Dance) en Sting vertelt ook graag een sterk verhaal, zoals dat van de ingenieur **Isambard Kingdom Brunel** (zoon van de al even bekende **Marc Isambard Brunel**), ontwerper en bouwer van *The Great Eastern* in 1859, een innoverend stoomschip van niet minder dan 211 meter lang. Het schip leek echter vervloekt: Brunel stierf tijdens de bouw en in de 14 jaar dat het in de vaart was, kon men er nauwelijks matrozen voor vinden. Bij de afbraak van de dubbele wand deed men een afgrijselijke ontdekking, die de bijgelovige zeelui meteen een verklaring bood voor de vreemde voorvallen. *'The Soul Cages'* hebben we niet zomaar aangehaald: in *'Language Of Birds'* haalt hij het beeld van de ziel aan, gevangen in een kooi, via het herhaalde *'It was him who was trapped in the soul cage'*.

De thema's die Sting aansnijdt, vragen bijna per definitie om een woordenvloed, want hij is hier in de eerste plaats verhalenverteller, maar als iemand daar mee kan omgaan, is het wel Sting. Als vanouds weet hij zijn overpeinzingen te verpakken in zwierige songs (zoals het gedreven *'And Yet'* en het dromerige *'August Winds'*), wat de cd goed verteerbaar maakt. Maar hits als voorheen staan er niet op. Toch vinden we het project geslaagd omdat het een eerlijk en diepmenselijk relaas is van een intussen verdwenen wereld, ooit lillend van leven. We zagen enkele jaren geleden de verfilming ervan, onder de titel *'When The Last Ship Sails'*, in het kader van benefietconcerten in **The Public Theater in New York City** (2013). We bekennen dat we onder de indruk waren. De invloedrijke film-, TV- en showsite **IMDb** schrijft: *'Op een achtergrond van evocatieve projecties, neemt*

deze pakkende live performance ons mee op een reis van liefde, verlies, verlossing en zelfontdekking, met een inblik op het verhaal achter 'The Last Ship'...

Opmerkelijk is dat Sting zich voor de plaat niet alleen omringde met vertrouwde muzikanten, maar gasten uitnodigde met roots in het noorden van Engeland, mensen die de wereld van Sting persoonlijk gekend hebben en precies aanvoelen. Zo verzorgen singer-songwriter, acteur, filmproducent en TV schrijver **Jimmy Nail** en ook **Brian Johnson**, intussen ex-zanger van **AC/DC** en afkomstig van de **Tyneside** (zij het van **Newcastle**) elk twee maal de vocalen. De zes leden van **The Wilson Family** verzorgen alle groepsvocalen. Ook **Rachel** en **Becky Unthank** (samen de schitterende **The Unthanks**, een te ontdekken duo!) hebben hun inbreng, Becky zeer opvallend in *'So To Speak'*. Bij de musici vinden we o.a. de grote **Kathryn Tickell** weer op viool en de prachtige **Northumbrian pipes** die ze beheerst als geen ander. Sting deed zelf de productie, wat geen sinecure geweest zal zijn, gezien de vloten medewerkers aan het project. Naast de gebruikelijke digitale en fysieke kopie, cd en vinyl, bestaan er ook een deluxe versie met een bonus cd (vijf songs) en een super deluxe package met acht extra songs, waaronder *'Practical Arrangement'* dat enkel in het theater te horen was. Hoe dan ook is het bezit van de teksten geen overbodige luxe. zijn...

Antoine Légat

De zee en ik (1)

De zee en ik
resten samen na de storm
zwijgen eenzaam stil
en rusten languit uit
van het gewoel en geweld
Nu zijn we alleen
Aan de rand van het strand
vreedzaam het tij verdrijven
De zee en ik
Achilles en zijn moeder
En ik vraag de zee
Niet naar de zin van
Maar hoe bestaan

De zee en ik (3)

De zee en ik
Luisteren
In de nacht
Naar maan en
Sterrenpracht
Zij fluisteren
Zoet en zacht
Van wel en wee
Die ons ooit
Tot leven bracht

De zee en ik (4)

De zee en ik
Zijn kinderen
Van dezelfde storm
Zij zal er nog zijn
Als ik sinds lang
Weer sterrenstof ben
Sterrenstof
zijn we steeds gewest
even materie met een geest
ook jij
die dit leest
zal ooit
slechts sterrenstof
met een ziel
zijn geweest

De zee en ik (2)

De zee en ik
Deinen op en neer
Met hoge golven
En keer na keer
Een diep dal
Nu kom je
Dan ga je
Een eindeloze strijd
Tot ook zonder getij
Aan de einder
De zon langzaam
Uitdeint

De zee en ik (5)

De zee en ik
Baren wel en wee
Lofzang en melopee
Zin en onzin
Onder golven van gevoel
Hoog en laag
Een tonengloed van pijn,
Verdriet en vreugdegezing
Als eb en vloed
Steeds weer
Steeds weer

Stefaan Pennynck

Lurre



Veel van mijn herinneringen spelen zich af in Bredene, de plek waar ik mijn jeugd doorgebracht heb. Ik ben er lange tijd weggebleven, maar nu woon ik weer in de wijk waar alles mij aan vroeger herinnert. Ik schrijf daar graag over. Sommigen zeggen nostalgie, maar dat is ten onrechte, want ik verlang niet naar die tijd, integendeel, ik ben blij dat hij voorbij is. William Trevor, een Ierse auteur, die een boek met soortgelijke herinneringen publiceerde, zegt iets soortgelijks wanneer hij het strand van zijn jeugd afwandelt: *'There is no nostalgia here, only remembered facts — and the point that passing time had made: the strand is still the strand, taking change and another set of mores in its stride, as people and houses cannot. While you walk its length, there is something comforting in that.'* Het is voor mij een beetje moeilijk om dat citaat correct te vertalen, maar je begrijpt dat het gaat om herinneringen, strand en troost. En 't strand van Ierland is daarin niet anders dan dat van Bredene. Een huis dat afgebroken wordt of dat is blijven staan, iemand die je op straat ontmoet of net niet meer, een anekdote die opgerakeld wordt, een oude foto waarvan je dacht dat hij voorgoed verloren was, een madeleine-koekje... Je weet hoe 't gaat. Het ene woord brengt het andere mee en op 't einde heb je een verhaal, zoals dat wat hieronder staat.

Ik had nooit gedacht dat ik nog eens aan hem herinnerd zou worden. Maar toen ik een stukje over Oostendse vislossers aan 't samenstellen was, stootte ik op zijn naam; een bijnaam uiteraard, want veel vislossers waren alleen maar zo bekend. Ik had het in dat stuk over *De Benne*, *Sonny Boy* (Kamiel Deledicque), *Frans De Hamers*, *Leize*, *binnenbaas Tuur Lenaers*, *Dove Pier*, *Fons de Eenarm*, *Lange Frans*, *De Witten*, *De Binnenpoeper* (!)... En dan was er ook een vislosser die Lurre heette.

Die Lurre kende ik.

Hij woonde in Bredene. Bij zijn zuster, zei men. Hij passeerde ons huis wanneer hij op stap ging. En dat deed hij veel. Lurre had immers een drankprobleem in de overtreffende trap; hij wàs als 't ware een drankprobleem.

Zo ervoer hij dat ook zelf. 'Kijk naar Lurre', riep hij altijd weer, 'Lurre is een sukkelaar'. Wij waren jong en lachten om die oude man die er te pas en te onpas de oorlog bij haalde, een oorlog waarin hij bunkers voor de bezetter gebouwd had: *'De Duitsers waren smeelappen, maar ze hadden lekkere soep.'* De logica van de proletariër. En wij maar lachen.

Of hij vertelde over de jaren vijftig in de Oostendse vismijn, over een tijd waarin de dagen meer uren leken te tellen, werkdagen die om zes uur 's morgens begonnen en tot zeven, acht uur 's avonds konden uitlopen. En wij maar lachen. Tussen het vele werk door, tijdens de werkuren, mocht hij er vlug een gaan kraken in de kantine; niemand sprak hem daarop aan. En wij maar lachen.

Het ging van kwaad naar erger en Lurre besloot er zelf een punt achter te zetten. Op een dag nam hij zijn fiets, reed ermee 't staketsel op, fietste tot helemaal op 't einde van die pier en hield niet op toen de zee het van het land overnam. En wij maar lachen.

Flor Vandekerckhove • tekening Jo Clauwaert



Guy Coquille

Het is lang geleden dat HVB nog een onderwaterinterview deed. We wachtten op een speciaal geval. Deze diende zichzelf aan met een heus visitekaartje. "Guy Coquille" Compostella-kenner, Santiago-afstammeling, gangmaker en gezondheidsgoeroe.

Mooi op tijd arriveert Guy, getooid in uitgangskledij met dancing shoes. Vliegensvlug klepert hij zich bij mij aan tafel. U moet weten dat mantel-schelpen zich voortbewegen door open en dicht te klappen zoals een Pacman, maar dan achteruit.

Guy: Goeiemiddag, voor mij een dark and stormy aub.

HVB: Aah, een gelijkgestelde rumliefshebber. De enige echte zeemannendrank.

Guy: Ja, al is het weliswaar een cocktail. Zeer verfrissend op deze zonnige dag. Gember, Ginger ale, limoensap en wat worcestersaus.

HVB: Welkom dus Guy, we zijn blij eens een andere onderwaterbewoner te spreken in plaats van enkel de vissen.

Guy: Dat wil ik geloven, gelukkig past het nu nog in het drukke seizoen.

HVB: Zoveel aanvoer is er toch niet?

Guy: Natuurlijk niet, de Belgen vissen er ook niet gericht op. Wel een paar Engelse Belgen, zoals die vervlagde genoemd worden.

Ik heb het over wandelseizoen, die druk is. Daar is de aanvoer heel groot, wandelaars en bussen stromen binnen.

HVB: Dit vereist uitleg Guy.

Guy: Het begon allemaal lang geleden. Onze over-voorzader was Jacobus, één van Jezus zijn twaalf apostelen.

HVB: Jezus ?? De echte ?

Guy: Haha, die komt uit een atheïsten moppenboekje wellicht. Nee, nonkel Jacobus werd onthoofd in Palestina nadat Jezus zijn vijftien minutes of fame over waren. Oom's lijk werd met twee volgers van hem op een vlot gezet. Ze arriveerden na lange tijd aan de Spaanse kust en na nog wat rond te trekken, besloten ze, nonkel, die ondertussen heilig was verklaard te begraven in Compostella. Sint Jacobs, in het Spaans Santiago was geboren. Een ferme basiliek erboven en een trektocht ernaartoe om het plaatje compleet te maken.

HVB: De vergelijking met de bootvluchtelingen heden ten dage is niet veraf.

Guy: Soit, vroeger was niet alles beter.

Onze pelgrimstocht werd enkel een succes door intense, uitgebreide en gerichte promotie. De perfecte voorbereiding destijds is ook een garantie op succes om er effectief te raken. Zag je nog nooit de bronzen Sint-Jacobs schelpen in de straten van grote steden liggen ?

Tom Tom editie 1.0 was dat. Samen met onze reisgids, met bijgevoegde gratis planner maken deze een perfecte pelgrimstocht, met gewenste comfort.

HVB: Is dat geen aanfluiting van de harde tocht van destijds ?

Guy: Welnee manneke, de mensen wandelen niet meer voor hun doodzieke mama die plots weer kerngezond is, wat de uiteindelijke drijfveer ooit was. Nu doen ze dat om foto's te kunnen posten op Facebook.

HVB: Het is toch een stevige wandeling me dunkt. Sowieso een proficiat waard.

Guy: Zal ik je een geheimje vertellen ? Het belangrijkste aan een pelgrimstocht is toch uiteindelijk er aan komen.

Mocht je er dus toevallig op korte afstand worden afgezet, doet dat niets af van je aankomst aldaar.

HVB: het is allemaal onwezenlijk Guy. Ik (en de lezers wellicht) dacht een heel ander verhaal te horen.

Guy: Zo zie je maar, niets is wat het lijkt. Een beetje research kan misschien ook helpen ?

HVB: Euh, mijn interviews (ook deze die ik geef...) verlopen spontaan, impulsief en met een beetje zotheid. Dit alles overgoten met een bijpassende cocktail.

Guy: Haha, via via hoorden we ook al van je donatie (=zaadslunse) aan Navigo. Nu nog een zelfhulpgroep (!) voor doe-het-zelvers. Wankers United !

HVB: Rustig Guy, met mijn gutmes snij ik je zo open en na 10 seconden lig je, nog kloppend, op mijn tong. Heerlijke proevertjes om rechtstreeks uit de vangst te halen. Het is bijna zo lekker als een oester, en deze komt wel dicht bij

cunningulus vind ik zelf. Zonder de peper en citroen uiteraard. Oestrogreen, rechtstreeks van de bron.

Guy: Haha, pikante onthullingen. Niet te ver gaan!

HVB: Neen, maar om toch in de sfeer te blijven: jullie hebben het geluk geslachtelijk zich voort te planten.

Guy: Dat hij er wel degelijk moet ingestoken worden ? Gelukkig maar, hoe zielig is het niet voor de vissen. Hun goedje afzetten op eitjes die ervoor ook werden afgescheiden. Het lijkt een beetje op rukken, triestige affaire.

HVB: Je moet dat toch een beetje in zijn perspectief plaatsen, denk ik. Ze slapen er misschien goed van? Vertel eens wat meer over die comfortabele pelgrimstochten die je organiseert.

Guy: De meest luxeuze tocht is onze "Klein Compostella", door onze gidsen en buschauffeurs smalend "de terrassentour" genoemd.

HVB: Er is een hele merchandise rond de lege schelpen ook, zag ik in de giftshops.

Guy: Natuurlijk, dat is trouwens al lang zo. Indertijd waren er nog strijkrovers, als je een schelp op je jas of hoed droeg (met het slot naar boven echter wel!!) werd je gerust gelaten. Je kunt je inbeelden dat het storm liep ervoor. Later, toen strijkrovers begonnen door te hebben dat iedereen altijd een schelp droeg, startten deze boeven zelf een bedrijf op. Uit frustratie namen ze hetzelfde logo maar dan met het slot naar beneden. Shell was geboren.

HVB: En die strijkrovers bleven even grote bandieten.

Schelpen zijn voor ons maar een bijvangst. Veel valt er niet aan te verdienen, gelukkig is het drinkgeld.

Guy: Ik ben blij dat je over drinken begint. We gaan nog eens de banden oppompen zeker ?

HVB: Que ?

Guy: Een drankje bestellen, in wielertoeristenjargon. Dat hoor je hier uiteraard ook veel. Met hen doen we trouwens geen zaken. Ze zitten op onze terrassen en dat is voor hen de uiteindelijke reden van het fietsen. Als ze dan later vallen, heb je toch geen verzekeringsellende.

HVB: Op zee zijn we daar van gespaard. Geen wielerterroristen of joggers die je onder de voeten zouden fietsen of lopen.

Guy: Sporten is een overroepen hype. Onderwater wordt aan geen sport gedaan. Of het zou moeten geslachtelijke voortplanting zijn.

HVB: De beste sport is inderdaad deze tussen twee partners. Als Yin en Yang samenkomen is het paradijs niet veraf meer.

Guy: Daar kan ik niets aan toevoegen.

FISH & FARM

Filmvoorstellingen 2017

dubbel-DVD over
voedsel, boeren
en vissers

- 
- 09/09: Herzele, vzw 't Uilekot 🐮
12/09: Zottegem, Zaal Rhetorica 🐮
22/09: Berlare, De Zuivelarij 🐮
30/09: Oostende, Zaal Vuurtoren 🐟
04/10: Sint-Niklaas, Museumtheater 🐮
12/10: Denderleeuw, Gemeentelijke Basisschool Welle 🐮
20/10: Dendermonde, Mariakring 🐮
24/10: Aalst, CC De Werf 🐮
27/10: Merelbeke, Post X 🐮
09/11: Gent, OVAKI 🐮
18/11: Herzele, vzw 't Uilekot 🐟
29/11: Geraardsbergen: JH De Spiraal 🐮

Reservatie
& méér info
op www.dimaxi.be
of via fillip@dimaxi.be
Inkom: 5 €
Begin: 20 uur

vzw Climaxi m.m.v AAS-Sint-Niklaas, ABVV, Bioforum, Boerenforum, GROEN-Denderleeuw, FairTradeGemeente Aalst, Hart Boven Hard Geraardsbergen, Linx +, Masereelfonds, Milieudienst Sint-Niklaas, RIS Aalst, Solidagro, Tra-ger, 't Uilekot, VELT-Waasland, Voedselteams, Vormingplus Waas en Dender, Wereldwinkels Sint-Niklaas en Herzele, 11 11 11-comité Aalst e.a.

Met financiële steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Gemeenschap

vormgeving & tekening: Jo Clauwaert

